

Kaja Pastarus

EESTI KEELE LUGEMIK – TÖÖRAAMAT

2. KLASSILE

1. OSA

Kaja Pastarus

EESTI KEELE

LUGEMIK – TÖÖRAAMAT

2. KLASSILE

1. OSA

September - oktoober

MINU NIMI ON

.....

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine

Kaja Pastarus

Eesti keele lugemik-tööraamat 2. klassile. 1. osa (Teine täiendatud trükk)

Lugemik-tööraamat vastab põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava lihtsustatud õppele.

Konsultant Karl Karlep

Retsenseerinud Kaie Henk, Merit Hallap

Keeleliselt toimetanud Merle Sulg ja Tiina Helekivi

Kujundanud ja küljendanud Eve Kurm

Tehniliselt toimetanud Andero Kurm

Illustratsioonid Marilis Ehvert

Raamatu väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja

Eesti riik programmi „Hariduslike erivajadustega õpilaste õppevara arendamine“ kaudu.

Programmi viib ellu SA Innove

Tingmärgid

dialogi käsitlemine

valiklugemise ülesanne

õpetaja lugemise kuulamine
teksti sisu taastamine mälu järgi

jutustamise eelharjutus

värvimisülesanne

Autoriõigus: SA Innove, Kaja Pastarus, 2014

Kõik õigused kaitstud. Igasugune autoriõigusega kaitstud materjali ebaseaduslik paljundamine ja levitamine toob kaasa seaduses ettenähtud vastutuse.

ISBN 978-9949-547-06-7 (kogu teos)

ISBN 978-9949-547-07-4 (pdf, kogu teos)

ISBN 978-9949-547-08-1 (I osa)

ISBN 978-9949-547-09-8 (pdf, I osa)

Trükiettevalmistus:

OÜ Studium

Riia 15 b, 51010 Tartu

Tel 734 3735

www.studium.ee

Trükitoöd:

Greif trükikoda

Lohkva, Luunja vald

62207 Tartumaa

EESSÕNA

Lugemik-tööraamat sisaldab lugemistekste, küsimusi-korraldusi loetu mõistmisoskuse arendamiseks ning mitmesuguseid õpiülesandeid. Küsimused-korraldused on mõeldud suuliseks esitamiseks. Küsimused on sõnastatud eri viisil:

- a) küsisõna on lause lõpus;
- b) küsisõna on lause algul.

Korralduste lõpus ning õpiülesannete kõrval on metoodilised viited õpetajale – märke nurksulgudes või tingmärk.

Kõik tekstidele järgnevad lugemis- ja jutustamisülesanded pole kohustuslikud. Nende hulgast saab õpetaja teha oma valiku ning reguleerida sel viisil õppetöö raskusastet.

Tööraamatu 1. osa tutvustus

- ▶ Praktika on näidanud, et 2. klassi algus kujuneb 1. klassis omandatud oskuste kordamiseks. Seetõttu on tööraamatu 1. osa tekstid õppetöö diferentseerimise eesmärgil (v.a viimane lugemistekst) esitatud paralleelselt suurte ja väikeste trükitähtedega.
- ▶ Üleminekuks väikeste trükitähtede lugemisele tehakse tundides järjepidevalt harjutusi eri šriftis (suur trükitäht, väike trükitäht, kirjatäht) tähtede tundma õppimiseks (eristamiseks).¹ Tööraamatus esitatud materjal on mõeldud näidisenäidise võimalikest harjutustüüpidest. Seega, juhul kui õpilane loeb esialgu suurte trükitähtedega teksti, vajab ta enne sõnade lugemist teises šriftis (lk 6, 10, 16, 17) suuremal hulgal ettevalmistavaid täheharjutusi.
- ▶ Tööraamatu alguslehekülgedel harjutavad õpilased sõnade ja lausete lugemist ning nende eristamist. Lk 28 (esimest korda ka lk 21) on üleminek omavahel seotud lausete ehk tekstide (pikkusega 4-5 lauset, tööraamatu lõpus kuni 9 lauset) lugemisele.
- ▶ Tekstides on laused eri ridadel. See võimaldab harjutada orienteerumist tekstis: lugemisjärje hoidmist, lausepiiride eristamist, lausete leidmist vastavalt korraldusele.
- ▶ Lugemistehnikat ja orienteerumist tekstis (samaviiteliste sõnade leidmist) toetavad graafilised orientiirid: häälikute pikkusmärgid, vältekandja rõhutamine tumedas trükis, püstkriipsud, nooled.
- ▶ 1. osa lausete/tekstide kaudu tutvuvad õpilased tööraamatu läbivate tegelastega (5-liikmeline perekond ja vanavanemad) ning mõnede sügisele iseloomulike tunnustega. Lugemismaterjali valiku aluseks on sarnased teemad inim- ja loodusõpetusest, st tekstide kaudu kinnistatakse ja laiendatakse nimetatud ainetundides õpitud teadmisi. Lugemistekstide ja eri ainete vahelised seosed on ära märgitud tööraamatu lõpus lk 62-63.
- ▶ I osa lõpulehekülgedel on lisaülesanded, millega saab arendada töökorralduste kuulamis- ja mõistmisoskusi. Neid ülesandeid on võimalik täita nii lugemise kui ka teiste ainete tundides.

Tööraamatu ülesehituse põhimõtteid ning lugemistekstide käsitlemise metoodikat kirjeldatakse lk-del 58-62.

¹ Näidisharjutused lk 6-7, 10-11, 16-17.

SAARE PERE

KOOLIS ☆ Koolis

1. A. Kuula. B. Vasta küsimustele.

Oli esimene koolipäev.

Laura läks kooli.

Laura on 2. klassi õpilane.

Koolis olid Laura sõbrad.

Koolis ootas lapsi õpetaja.

1. Kuhu Laura läks?
2. Mitmes koolipäev oli?
3. Mitmendas klassis Laura õpib?
4. Kus olid Laura sõbrad?
5. Kus ootas lapsi õpetaja?

2. A. Vaata pilti. (Kes on pildile joonistatud? Mida ... teeb? Kus ...?)

Laura teretas õpetajat. Ta ütles: ... Loe.

Laura andis õpetajale lilled. Ta ütles: ...

Õpetaja vastas Laurale: ... Loe.

Õpetajale meeldisid lilled. Ta tänas: ...

B. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Mis sõnaga Laura teretas?
2. Mis sõnadega teretas õpetaja?
Kelle nime õpetaja ütles?
3. Laura kinkis õpetajale *mida*?
Mis sõna Laura ütles?
4. Mis sõnadega õpetaja tänas Laurat?

3. A. Mis sõnadega võib veel tänada? Loe. Mis märk on ütluse lõpus?

B. Vali tänusõnad. Värv.

AITÄH!

Aitäh!

TÄNAN!

Tänan!

TERE!

Tere!

TÄNAN VÄGA!

Tänan väga!

4. Loe. [Lugemise eelharjutused]

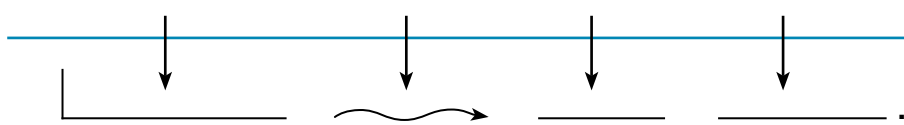
KOOL	KOOLI	KOOLIS	kool	kooli	koolis
ÕBRA	ÕBRAD	SÕBRAD	õbra	õbrad	sõbrad
ÕPE	ÕPE TA	ÕPE TAJA	õpe	õpe ta	õpe taja
OOT	OOTA	OOTAS	oot	oota	ootas

5. Loe laused. [Lausete laiendamine]

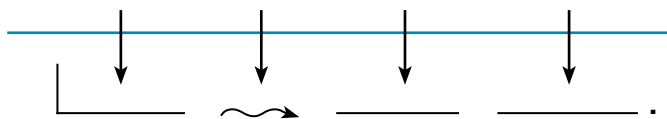
1. KOOLIS OLID SÕBRAD.
2. KOOLIS OLID LAURA SÕBRAD.

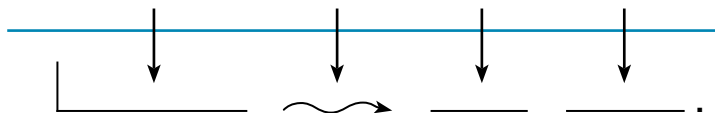
1. ÕPE|TAJA OOTAS LAPSI
2. ÕPE|TAJA OOTAS LAPSI KOOLIS.

1. Koolis olid sõbrad.
2. Koolis olid Laura sõbrad.

1. Õpetaja ootas lapsi.
2. Õpetaja ootas lapsi koolis.

[Tähenduse mõistmine]

1. Kus olid sõbrad?
2. Koolis olid kelle sõbrad?

1. Õpetaja ootas keda?
2. Õpetaja ootas lapsi kus?

[Lause / sõna eristamine]

Loe 1. (2., 3.) lause.
Mis märk on lause lõpus?
Mitu sõna on lauses?

Mis sõnaga algab lause?
Mis sõnaga lõpeb lause?

Mitmes on sõna ...?

TÄHED JA SÕNAD

1. Leia samad tähed. Ümbritse joonega.

A a e u d a
E ə e o ə e
O a o õ ö ø
U n m u n u

Ü n u ü n ü
Ä ä a n ä o
Ö o ö o õ ö
Õ ö õ o p õ

M n m w n m
N m h n m n
L l l t l k
R s r n p r

B h b k b p
P g j p o p
D o d d b h
T t t l l l

2. Ühenda samad tähed joonega.

P p b
 b p B

M n m
 m N n

L l t
 l T t

P g p
 g G p

I j
 i j
 i J

D p d p
 d b P B
 b b

3. A. Loe sõnad. B. Leia sama sõna. Ümbritse joonega.

LAURA	Lauri	Loora	Laura
SAAR	saal	saar	suur
OOTAS	oota	ootas	aitas
ÕPETAJA	õpetaja	opetaja	õpetajad

4. A. Loe sõnad. B. Ühenda samad sõnad joonega.

TORE tere TARE TERE	tore tare	tänan tänav TÄNA TÄNAV TÄNAN	täna
tere tore tare tere	tare tore	<i>täna</i> täna <i>tänav</i> tänav	tänav <i>tänan</i> tänan
KOOLIS KOLI KOLIS koolis	koli kolis	SÕBRAD SEBRA SÕBRA sõbra sebra sõbrad	
<i>koolis</i> kolis koli <i>koli</i>	<i>kolis</i> koolis	<i>sõbra</i> sebra sõbrad <i>sebra</i>	

1. A. Kuula.

Pildile on joonistatud kes? Tüdruku nimi on ... Laura õpib 2. klassis.

Laura klassi tuli uus tüdruk. Laura tahtis uue lapsega tuttavaks saada. Ta alustas juttu.

1. Kes hakkasid rääkima?   2. Kus tüdrukud võisid rääkida?

B. Loe. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine] [Dialogi jätkamine]

Laura on viisakas tüdruk. Ta tervitas uut tüdrukut: ...

Laura teatas oma nime: ...

TERE!
Tere!

MINA OLEN LAURA SAAR.
Mina olen Laura Saar.

1. Mis sõnaga Laura teretas?   4. Mis on tüdruku eesnimi?
2. Mida võis vastata uus tüdruk?   5. Mis on tüdruku perekonnanimi?
3. Laura ütles oma nime. Tema nimi on: ...   6. Mida võis öelda uus tüdruk?

2. Lapsed lugesid tunnis Laura juttu. Nad hakkasid arutama. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Mida Laura rääkis?“

Kertu ütles: „Laura teretas.“

Kristo vastas: „Laura ütles: „Tere“. Edasi ütles Laura oma nime.“

Miku rääkis: „Kõigepealt Laura teretas. Pärast ütles Laura oma eesnime ja perekonnanime.“

3. A. Loe. B. Leia sarnased sõnad Laura jutus. Loe.

LAURA ÜTLES NII:
Laura ütles nii:

1. Teretada võib ka nii: ...

TERVI|TUS!

Tervi|tus!

2. Ennast võib tutvustada ka nii: ...

MINU NIMI ON LAURA SAAR.

Minu nimi on Laura Saar.

[Sõna / lause eristamine (sõna / lause lugemise järgselt)]

1. Mitu sõna lugesid?   2. Mitu lauset lugesid?   Mitu sõna oli lauses?   Mitmes oli sõna ...?

TIIT JA OTT ☆ Tiit ja Ott

Laural on kaks venda. Ühe venna nimi on ... Loe. Teise venna nimi on ... Loe.

1. Loe. [Lugemise eelharjutused]

ÄEVA	ÄEVAS	ÄEVAST	PÄEVAST
äeva	äevas	äevast	päevast

2. Loe. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

Tiit õpetas Otile viisakust. Vennad mängisid tutvumismängu.

Ott ütles oma nime: ...

Ott ütles oma nime täpsemalt: ...

Tiit tervitas kõigepealt: ...

Tiit ütles oma nime: ...

☆ Kus nad võisid mängida?

MINA OLEN OTT.
Mina olen **Ott**.

OTT SAAR.
Ott Saar.

TERE PÄEVAST!
Tere päevast!

MINU NIMI ON TIIT SAAR.
Minu nimi on **Tiit Saar**.

- ☆ 1. Mis oli poisi nimi?
- 2. Mis oli poisi eesnimi (perekonnanimi)?
- 3. Mis sõnadega Tiit teretas?
Mis ajal Tiit teretas? (hommikul / päeval / ...)
- 4. Mis oli poisi eesnimi (perekonnanimi)?

3. A. Loe. Lõpeta laused.

		<i>Poiss teretas: ...</i>	<i>Poiss ütles oma nime: ...</i>
1.	OTT Ott		MINA OLEN ..... Mina olen .....
2.	TIIT Tiit	TERE .....! Tere	MINU NIMI ON ..... Minu nimi on .....

B. Võrdle Oti ja Tiidu lauseid (lause lugemise järgselt).

- ☆ 1. Mida Ott unustas öelda? (Ott unustas tervituse.) Mis sõnadega võiks Ott tervitada?
- 2. Mitu sõna ütles Tiit tervituseks? Mitme sõnaga Ott (Tiit) tutvustas ennast?

4. A. Loe. Vali lause lõppu sobiv sõna.

ÜDRU	ÜDRUK	TÜDRUK	OISI	OISID	POISID
üdru	üdruk	tüdruk	oisi	oisid	poisid

POISS
poiss

TÜDRUK
tüdruk

POISID
poisid

1. LAURA ON .....
2. TIIT ON .....
3. OTT ON .....
4. TIIT JA OTT ON .....

1. Laura on .....
2. Tiit on .....
3. Ott on .....
4. Tiit ja Ott on .....

B. Vasta küsimustele. [Tähenduse mõistmine]

C. [Teksti / lause / sõna eristamine]

1. Mitu last on Saare peres? Loe laste nimed.
2. Mitu tüdrukut on Saare peres? Loe tüdruku nimi.
3. Mitu poissi on Saare peres. Loe poiste nimed.

1. Mitu lauset lugesid?
2. Loe jutu 1. (viimane) lause.
3. Mitu sõna on 1. (4.) lauses?
4. Loe 4. lause. Mitmes on sõna ...?

TÄHED JA SÕNAD

1. Ühenda samad tähed joonega.

H	<i>h</i>	K
		<i>h</i>
h	k	

U	<i>u</i>	V
		<i>u</i>
v		<i>u</i>

B	d	<i>d</i>
		<i>b</i>
D	<i>b</i>	b

R	<i>r</i>	<i>p</i>
		<i>p</i>
r	p	P

2. A. Loe sõnad. B. Leia sama sõna. Ümbritse joonega.

LAPS	laks	<i>laps</i>	laps
POISID	poisid	poisi	<i>poisid</i>
TÜDRUK	<i>tüdruk</i>	tüduk	tüdruk
PÄEVAL	päevad	<i>päevad</i>	päeval

3. A. Loe sõnad. B. Ühenda samad sõnad joonega.

LUBA	lugu	luba	määgis	MÖÖBEL
	lubi		mööbel	MÄÄGIS
LUBI	LUGU		möögis	MÖÖGIS
lugu	<i>lugu</i>	luba	<i>mööbel</i>	mööbel
<i>luba</i>	lubi	<i>lubi</i>	määgis	<i>määgis</i>
			möögis	<i>möögis</i>
SADU	SADA	SABA	KETIS	KOTIS
sada	saba	sadu	keetis	kotis
			ketis	KEETIS
<i>sada</i>	<i>saba</i>	<i>sadu</i>	<i>kotis</i>	ketis
sadu	sada		kotis	keetis
			<i>keetis</i>	<i>ketis</i>

1. A. Pildile on joonistatud kes? B. Loe ema (isa) nimi.

EMA ema

ÜLLE
Ülle

ISA isa

TARMO
Tarmo

2. Emal ja isal on kolm last.
Loe lapse nimi. Näita lapse pilti.

OTT LAURA TIIT

3. Lapsed vaatasid pilte. Nad rääkisid oma emast ja isast.

☆ Kus lapsed võisid rääkida?

☆ Kes võisid kuulata Oti juttu?

Ott ütles ema nime: ...

Ott ütles isa nime: ...

OTT

EMME NIMI ON ÜLLE.
Emme nimi on Ülle.

ISSI NIMI ON TARMO.
Issi nimi on Tarmo.

- ☆
- Mis on Oti ema nimi?
  - Kelle kohta Ott ütles "emme"?
  - Mis on Oti isa nimi?
  - Kelle kohta Ott ütles "issi"?

☆ Kes võisid kuulata Laura juttu?

Laura ütles ema nime: ...

Laura ütles isa nime: ...

LAURA

EMA NIMI ON ÜLLE SAAR.
Ema nimi on Ülle Saar.

ISA NIMI ON TARMO SAAR.
Isa nimi on Tarmo Saar.

- ☆
- Mis on Laura ema nimi?
  - Kelle ema Ülle veel on?
  - Mis on ema eesnimi (perekonnanimi)?
  - Mis on Laura isa nimi?
  - Kelle isa Tarmo veel on?
  - Mis on isa eesnimi (perekonnanimi)?

★ Kes võisid kuulata Tiidu juttu?

Tiit ütles ema nime: ...
Tiit teatas isa nime: ...

TIIT

MEIE EMA ON ÜLLE SAAR.
Meie ema on Ülle Saar.

MEIE ISA ON TARMO SAAR.
Meie isa on Tarmo Saar.

- ★
1. Mis on Tiidu ema nimi?
  2. Kelle ema on Ülle Saar veel?
  3. Kelle kohta Tiit ütles "meie"?
  4. Mis on Tiidu isa nimi?
  5. Kelle isa on Tarmo Saar veel?
  6. Kelle kohta Tiit ütles "meie"?

4. Loe laused. [Lausete ühendamine]

Tiit rääkis Laurale ja Otile: ...

VANE
vane

VANEM
vanem

VANE|MAD
vane|mad

1. ÜLLE ON MEIE EMA.

2. TARMO ON MEIE ISA.

└─ JA ─┘ ── VANE|MAD.

1. Ülle on meie ema.

2. Tarmo on meie isa.

└─ ja ─┘ ── vane|mad.

[Tähenduse mõistmine]

- ★
1. Kes on Ülle lastele?
  2. Kes on Tarmo lastele?
  3. Mis sõna ütles Tiit ema ja isa kohta?
  4. Tiit ütles "meie vanemad".
Kelle vanemad on Tarmo ja Ülle?

[Lause / sõna eristamine]

- ★
1. Mitu lauset lugesid?
  2. Loe 1. (2., 3.) lause. Mitu sõna on lauses?
Mis märk on lause lõpus?
  3. 1. (2.) lause: Loe 1. sõna. Loe viimane sõna.
  4. 3. lause: Mitmes on sõna ...?

1. Tuleta meelde laste nimed. Loe.

TIIT SAAR
Tiit Saar

OTT SAAR
Ott Saar

LAURA SAAR
Laura Saar

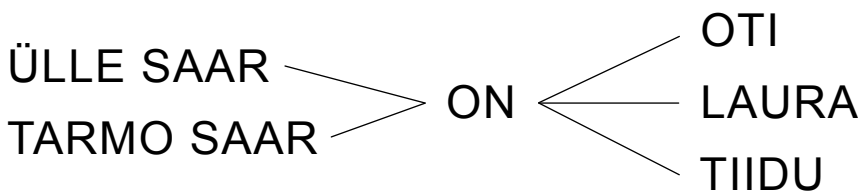
2. Loe. Moodusta laused.

[Lugemise harjutamine tahvlil õpetaja osutamise järgi:

1) lausete "kasvatamine" → Ülle Saar on ema. – Ülle Saar on Oti ema.

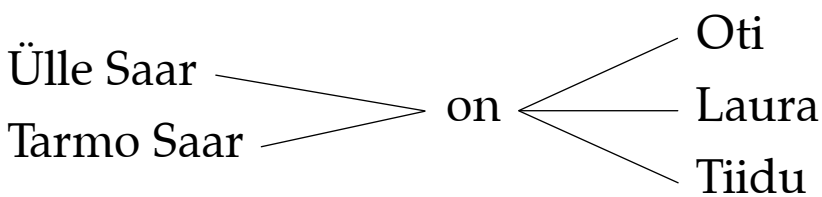
2) sõnade järjekorra muutmine → Ema on Ülle Saar. – Ülle Saar on ema.

→ Ülle Saar on Oti ema. – Oti ema on Ülle Saar.]

KES?

EMA.
ISA.

kes?

ema.
isa.

1. Kes on Oti (Laura, Tiidu) ema?

2. Kes on Oti (Laura, Tiidu) isa?

3. Kelle ema on Ülle Saar?

4. Kelle isa on Tarmo Saar?

5. Kes on Ülle Saare lapsed?

6. Kes on Tarmo Saare lapsed?

3. Kuula lauset. Korda. Mitu sõna oli lauses?

1. Ülle on ema.

2. Ülle Saar on ema.

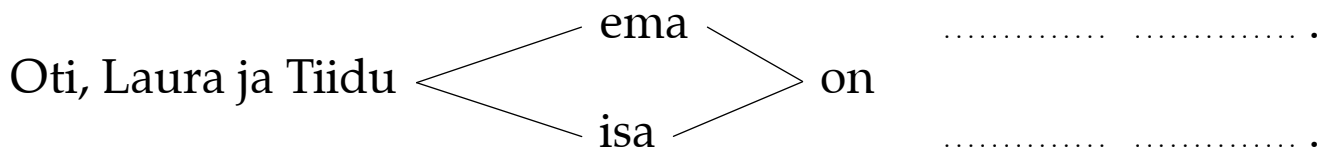
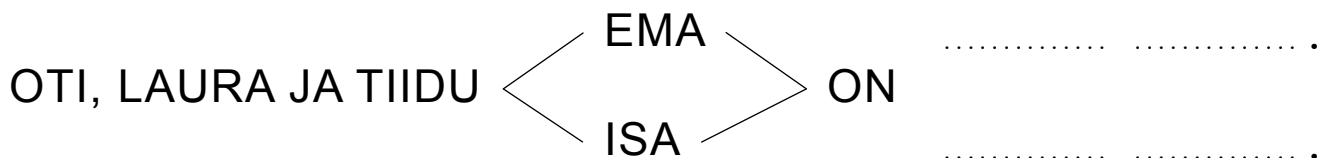
3. Ülle Saar on Oti ema.

1. Tarmo on isa.

2. Tarmo Saar on isa.

3. Tarmo Saar on Tiidu isa.

4. Loe. Moodusta laused.

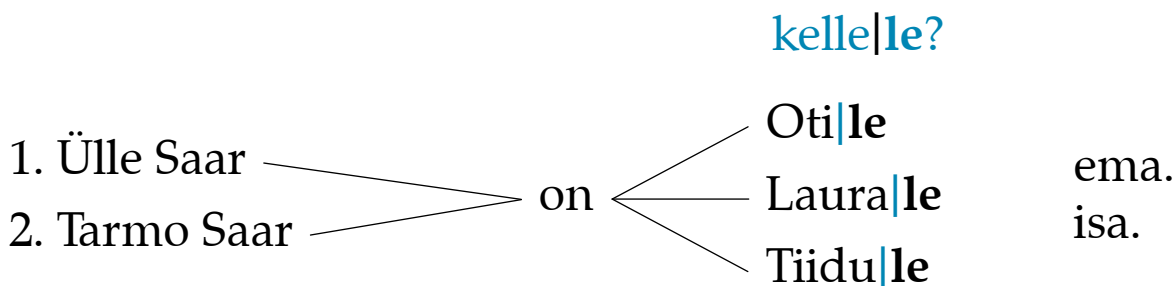
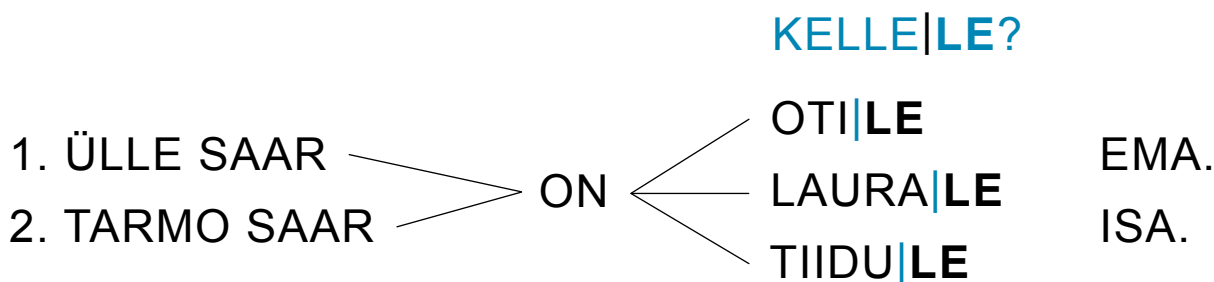

5. Loe. Moodusta laused.

[Lugemise harjutamine tahvlil õpetaja osutamise järgi:

1) lausete "kasvatamine" → Ülle Saar on kes? (ema) – Ülle Saar on kellele? (Otile) ema.

2) sõnade järjekorra muutmine → Ülle Saar on Otile ema. – Otile on Ülle Saar ema.]

- ★
1. Otile (Laurale, Tiidule) on Ülle Saar kes?
  2. Otile (Laurale, Tiidule) on Tarmo Saar kes?
  3. Ülle Saar on ema kellele?

4. Tarmo Saar on isa kellele?
5. Kes on ema Otile (Laurale, Tiidule)?
6. Kes on isa Otile (Laurale, Tiidule)?

TÄHED JA SÕNAD

1. Loe sõnad. Leia sõnades otsitav täht. Värvige see täht siniseks.
Kus asub otsitav täht (sõna alguses / sõna sees / sõna lõpus)?

N	NELI	muna	<i>moon</i>
NN	vann	KÖNNIB	<i>pannid</i>
M	LUMI	<i>loom</i>	mina
MM	<i>komm</i>	kommid	KAMMIS
L	siil	<i>liim</i>	kala
LL	KELL	sallid	<i>pallid</i>

2. Loe sõnad. Leia sõnades otsitav täht. Värvige see täht roheliseks.
Kus asub otsitav täht (sõna alguses / sõna sees / sõna lõpus)?

B	SABA	lubas	<i>loeb</i>
P	päike	<i>kapis</i>	LIPUD
PP	<i>lipp</i>	HÜPPAS	noppis (marju)
D	kadus	<i>madu</i>	SADA
T	TIGU	<i>katus</i>	tugev
TT	<i>kott</i>	võttis	MATT
G	magab	NÄGU	<i>saag</i>
K	<i>kevad</i>	lukud	pakub (kommi)
KK	LÜKKAS	pakk	(otsis) tikke

3. A. Loe sõnad. B. Ümbritse täht joonega.

a	aa	SABA	kabe	<i>saatis</i>	saal
o	oo	tool	<i>loomad</i>	kodu	AUTO
e	ee	<i>kerä</i>	VENNAD	keel	<i>seelik</i>
ä	ää	käru	tänav	<i>käärid</i>	PÄIKE
ö	öö	ÖÖSEL	<i>tööl</i>	ööbik	köök
ü	üü	<i>iiks</i>	küünal	SÜGIS	püüdis

n	nn	NINA	muna	<i>konn</i>	jonnis
r	rr	<i>meri</i>	MARI	suur	<i>uurrud</i>
s	ss	käsi	<i>ussid</i>	VALUS	kass
m	mm	KAMA	lammas	<i>kommid</i>	LIIM
j	jj	<i>maja</i>	SAJAB	jäätis	(läks) majja
h	hh	hein	<i>keha</i>	VIHANE	<i>hiilis</i>

p	pp	(sõi) suppi	pesa	PALLID	<i>tappis</i>
t	tt	<i>ratas</i>	KATTIS	tuul	tahtis
k	kk	KIRIK	<i>nukk</i>	kägu	<i>kukkus</i>
b	p	lubas	pettis	<i>sibul</i>	PABER
d	t	<i>madu</i>	<i>tekid</i>	VÕTAB	diivan
g	k	LAGI	SOKID	nuga	<i>tiik</i>

POEG JA TÜTAR ☆ Poeg ja tütar

1. Loe.

ÜTRE ÜTRED TÜTRED
ütred ütred tütreid

APSE APSED LÄPSED
apse apsed lapsed

ÜKS		PALJU	
SEE ON: ...	See on: ...	NEED ON: ...	Need on: ...
POEG	poeg	POJAD	pojad
TÜTAR	tütar	TÜTRED	tütred
LAPS	laps	LAPSED	lapsed

2. A. Loe. Vasta küsimustele.

Ema ja isa olid toas. Nad istusid diivanil. Ema ütles isale: ...

LAURA, TIIT JA OTT ON MEIE LAPSED.
Laura, Tiit ja Ott on meie lapsed.

1. Kes kuulab ema juttu?
2. Ema ütles laste nimed. Loe laste nimed.
3. Ema ütles "meie lapsed". Kelle lapsed on Tiit, Ott ja Laura?

Isa rääkis poiste kohta: ... Isa ütles tüdruku kohta: ...

OTT JA TIIT ON MEIE POJAD.
Ott ja Tiit on meie pojad.

LAURA ON MEIE TÜTAR.
Laura on meie tütar.

1. Kes on Saare peres pojad?
2. Isa ütles "meie pojad". Kelle pojad on Tiit ja Ott?
3. Kes on Saare peres tütar?
4. Isa ütles "meie tütar". Kelle tütar on Laura?

B. Vasta küsimustele. Leia õiged sõnad isa ja ema jutust.

1. Mitu poega on emal ja isal?
Loe poegade nimed.
2. Mitu tütart on emal ja isal? Loe tütre nimi.

3. Mitu last on Saare peres? Loe laste nimed.
4. Mitu inimest on Saare peres? Kes need on?

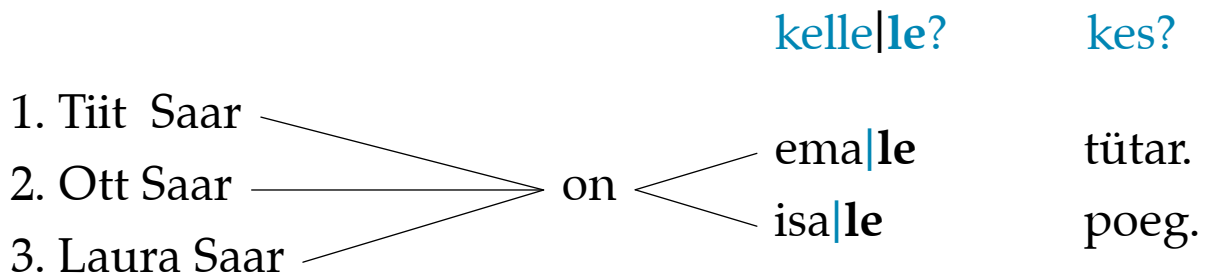
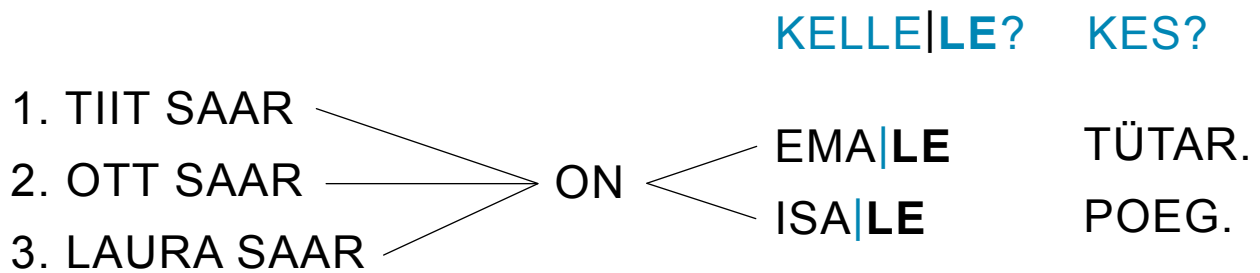

3. Loe. Moodusta laused.

[Lugemise harjutamine tahvlil õpetaja osutamise järgi:

1) lausete "kasvatamine" → Tiit Saar on poeg. – Tiit Saar on emale poeg.

2) sõnade järjekorra muutmise → Tiit Saar on poeg emale. – Emale on Tiit Saar poeg.]

1. Kes on Ott emale (isale)?
2. Kes on Laura emale (isale)?
3. Kes on Tiit emale (isale)?

4. Kuula lauset. Korda. Näita õige lapse pilti. Mitu sõna oli lauses?

1. Tiit on poeg.

2. Tiit Saar on poeg.

3. Tiit Saar on emale poeg.

1. Ott on poeg.

2. Ott Saar on poeg.

3. Ott Saar on isale poeg.

1. Laura on tütar.

2. Laura Saar on tütar.

3. Laura Saar on isale tütar.

5. Loe laused. [Lausete ühendamine]

1. TIIT ON POEG EMA|LE.

2. TIIT ON POEG _____ ISA|LE.

_____ JA _____.

1. OTT ON POEG ISA|LE.

2. OTT ON POEG _____ EMA|LE.

_____ JA _____.

1. LAURA ON TÜTAR EMA|LE.

2. LAURA ON TÜTAR _____ ISA|LE.

_____ JA _____.

1. Tiit on poeg ema|le.

2. Tiit on poeg _____ isa|le.

_____ ja _____.

1. Ott on poeg isa|le.

2. Ott on poeg _____ ema|le.

_____ ja _____.

1. Laura on tütar ema|le.

2. Laura on tütar _____ isa|le.

_____ ja _____.

Tiit on poeg *kellele*?

Mitu lauset lugesid?

Loe ... lause.

- Mitu sõna oli lauses?
- Mitmes on sõna ...?

Ott on poeg *kellele*?

Mitu lauset lugesid?

Loe ... lause.

- Mitu sõna oli lauses?
- Mitmes on sõna ...?

Laura on tütar *kellele*?

Mitu lauset lugesid?

Loe ... lause.

- Mitu sõna oli lauses?
- Mitmes on sõna ...?

1. A. Loe nimed. Lõpeta laused.

1.	ISA NIMI ON	ÜLLE SAAR
2.	EMA NIMI ON	TARMO SAAR
3.	NEIL ON ☐ POEGA JA ☐ TÜTAR.	OTT SAAR
4.	POJAD ON ..... JA	LAURA SAAR
5.	TÜTRE NIMI ON	TIIT SAAR

1.	Isa nimi on	Ülle Saar
2.	Ema nimi on	Tarmo Saar
3.	Neil on ☐ poega ja ☐ tütar.	Ott Saar
4.	Pojad on ..... ja	Laura Saar
5.	Tütrenimi on	Tiit Saar

B. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Mis on isa nimi?	4. Mis on ühe poja (teise poja) nimi?
2. Mis on ema nimi?	5. Mis on tütre nimi?
3. Mitu poega (tütar) on Saare peres?	Mitu last on Saare peres kokku?

C. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lause tähenduste seostamine]

1.-3. Kellel on 2 poega? Kellel on 1 tütar? Kelle kohta on öeldud "neil"?	4. Kelle pojad on Tiit ja Ott? 5. Kelle tütar on Laura?

2. A. Mitu lauset oli selles jutus?
Loe teksti ... lause. Mis sõnaga algas (lõppes) lause?

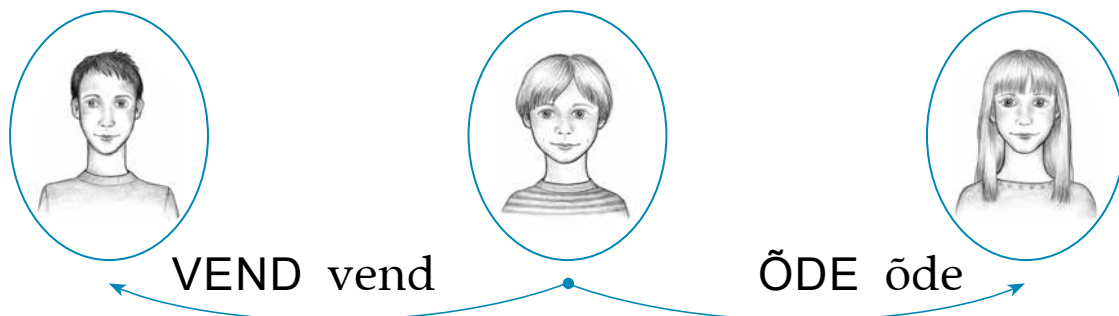
B. Kuula küsimust. Leia õige lause.
Loe. Mitmes lause see oli?

1. Kelle nimi on Tarmo Saar?
2. Kelle nimi on Ülle Saar?
3. Kellel on pojad ja tütar?

C. Leia 4. (5.) lause. Kuula küsimust.
Loe õige sõna. Mitmes sõna see lauses on?

4. lause: Kes on Tiit ja Ott emale-isale?
4. lause: Loe poegade perekonnanimi.
5. lause: Mis on tütre eesnimi?
5. lause: Mis on tütre perekonnanimi?

1. Mitu pilti on siia joonistatud? Kelle pilt on keskel? Kelle pilt on paremal (vasakul)?

1. OTI ÕDE ON LAURA.

1. Oti õde on Laura.

2. OTI VEND ON TIIT.

2. Oti vend on Tiit.

1. Mis on Oti õe nimi?

3. Mis on Oti venna nimi?

2. Mitu õde on Otil?

4. Mitu venda on Otil?

2. Mitu pilti on siia joonistatud? Kelle pilt on keskel? Kelle pilt on paremal (vasakul)?

1. TIIDU ÕDE ON LAURA.

1. Tiidu õde on Laura.

2. TIIDU VEND ON OTT.

2. Tiidu vend on Ott.

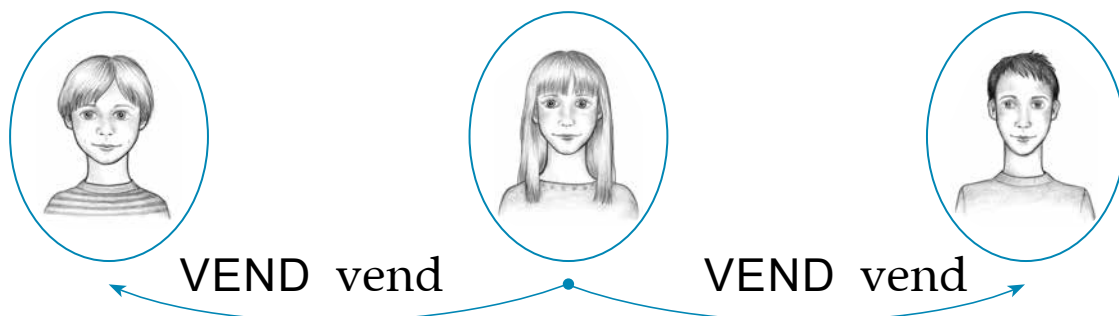
1. Mis on Tiidu õe nimi?

3. Mis on Tiidu venna nimi?

2. Mitu õde on Tiidul?

4. Mitu venda on Tiidul?

3. Mitu pilti on siia joonistatud? Kelle pilt on keskel? Kelle pilt on paremal (vasakul)?

1. LAURA VEND ON OTT.
2. LAURA VEND ON TIIT.

1. Laura vend on Ott.
2. Laura vend on Tiit.

1. Mitu venda on Laural?
2. Mis on Laura vendade nimed?

4. Vaata pilte. Vasta küsimustele.

1. Kellel on üks vend ja üks õde?
(Kellel veel on üks vend ja üks õde?)
2. Kellel on kaks venda?
3. Kellel ei ole ühtegi õde?

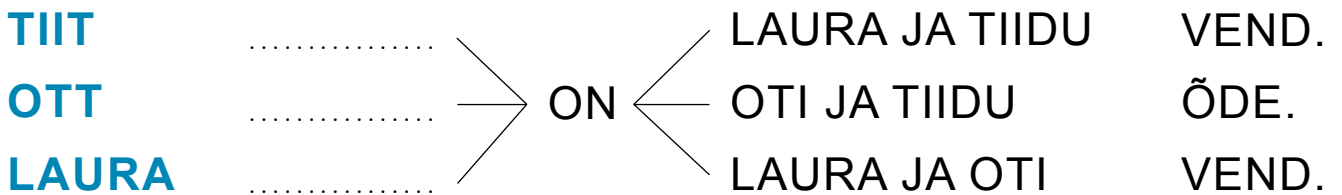
5. Moodusta laused.

Tegutse nii:

1. Loe laste nimed.
2. Loe lause lõpp. [Lause kasvatamine: on vend – Laura ja Tiidu – on Laura ja Tiidu vend]
3. Vali lünka sobiv nimi. Ühenda joonega sõna ja lünk.
4. Loe lause.

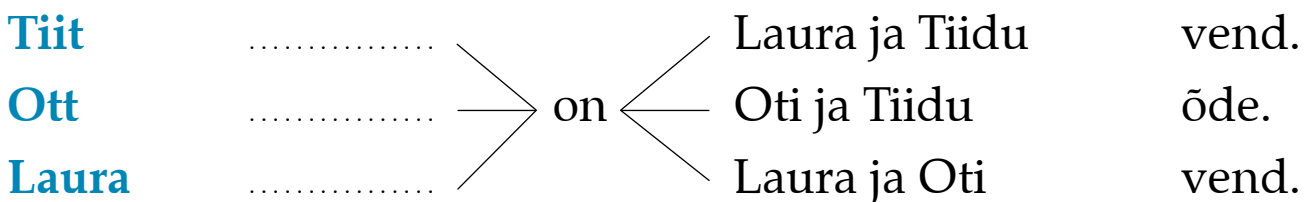
KES?

KELLE?

kes?

kelle?

6. Leia õige lause. Loe.

1. Kelle vend on Tiit? 2. Kelle vend on Ott? 3. Kelle õde on Laura?	Mitmes lause see oli?	Mitu sõna oli lauses?	Loe lause 1. sõna. Loe viimane sõna.

NOOREM - VANEM**Noorem - vanem**

NOOR NOORE NOOREM
 AAS AASTA AASTA|NE

noor noore noorem
 aas aasta aasta|ne

1. Naabritädi nägi õues lapsi. Ta tahtis teada laste vanust. Tädi küsis: "Kui vana sa oled?"
 Ott vastas: ... Laura ütles: ... Tiit rääkis oma vanusest: ...

NELI.
 Neli.

MINA OLEN KAHEKSA-AASTA|NE.
 Mina olen kaheksa-aasta|ne.

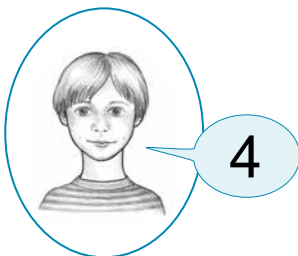
MINA OLEN JUBA ÜKS|TEIST.
 Mina olen juba üks|teist.

1. Kellele Ott ütles oma vanuse? Kui vana on Ott?
2. Kellele Laura ütles oma vanuse? Mitme aastane on Laura?
3. Kellele Tiit ütles oma vanuse? Kui vana on Tiit?
4. Kes lastest on kõige vanem? Kui vana ta on?
5. Kes lastest on kõige noorem? Kui vana ta on?

2. Võrdle laste vanuseid. Lõpeta laused.

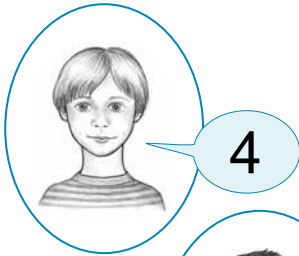

OTT ON NOOREM KUI .....
 Ott on noorem kui .....

LAURA ON VANEM KUI .....
 Laura on vanem kui .....

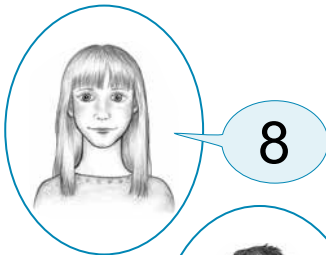
OTT ON NOOREM KUI .....

Ott on noorem kui .....

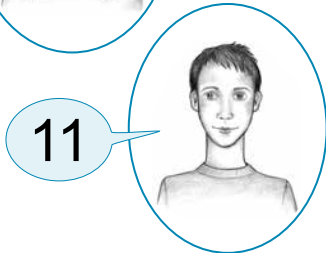
TIIT ON VANEM KUI .....

Tiit on vanem kui .....

LAURA ON NOOREM KUI .....

Laura on noorem kui .....

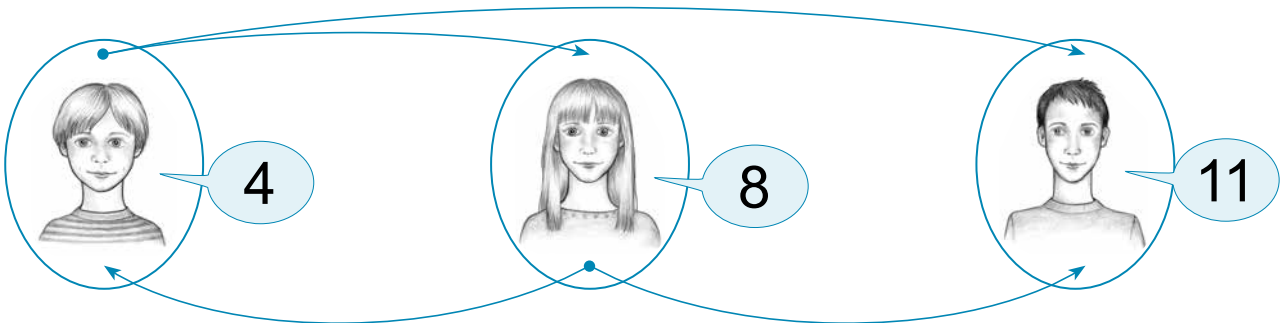
TIIT ON VANEM KUI .....

Tiit on vanem kui .....

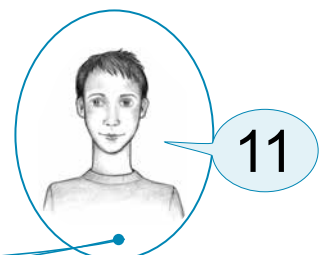
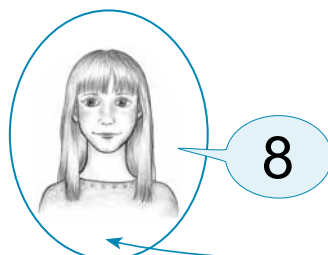
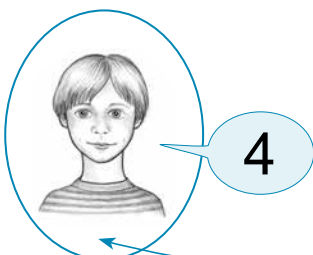

3. Võrdle laste vanuseid. Moodusta laused.

OTT ON NOOREM KUI ..... JA .....

LAURA ON VANEM KUI ..... LAURA ON NOOREM KUI .....

TIIT ON VANEM KUI ..... JA .....

Saare peres on ... *mitu last?* Näita lapse pilti. Ütle lapse nimi.

Emal Ülle kirjutab kolm juttu. Need jutud on tema lastest.

1. A. Loe. Lõpeta laused.

POEG TIIT

TIIDUL ON NÕOREM ÕDE.

ÕE NIMI ON .....

TIIDUL ON NOOREM VEND.

VENNA NIMI ON .....

Poeg Tiit

Tiidul on nõorem õde.

Õe nimi on .....

Tiidul on noorem vend.

Venna nimi on .....

B. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Kellel on noorem õde?

3. Kellel on noorem vend?

2. Mis on Tiidu õe nimi?

4. Mis on Tiidu venna nimi?

C. Loe laused. Vasta.

[Lause tähenduste seostamine]

1.-2. Kelle õe nimi on Laura?

3.-4. Kelle venna nimi on Ott?

D. [Kokkuvõtte tegemine]

1. Mitu venda on Tiidul? Mis on venna nimi?

2. Mitu õde on Tiidul? Mis on Tiidu õe nimi?

3. Kes on Tiidust noorem?

(Kes on veel Tiidust noorem?)

4. Kellest Tiit on vanem?

2. A. Loe. Lõpeta laused.

TÜTAR LAURA

LAURAL ON KAKS VENDA.

VANEM VEND ON .....

NÕOREM VEND ON .....

Tütar Laura

Laural on kaks venda.

Vanem vend on .....

Nõorem vend on .....

B. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

- ★ 1. Mitu venda on Laural?
- 2. Mis on vanema venna nimi?
- 3. Mis on noorema venna nimi?

C. Loe laused. Vasta.
[Lause tähenduste seostamine]

- ★ 1.-2. Kelle vanem vend on Tiit?
- 3. Kelle noorem vend on Ott?

D. [Kokkuvõtte tegemine]

- ★ 1. Mitu venda (õde) on Laural?
- 2. Kes on Laurast vanem (noorem)?
- 3. Kellest on Laura vanem (noorem)?

3. A. Loe. Lõpeta laused. B. Vasta küsimustele.

POEG OTT

OTIL ON VANEM VEND.

VENNA NIMI ON .....

OTIL ON KA VANEM ÕDE.

ÕE NIMI ON .....

Poeg Ott

Otil on vanem vend.

Venna nimi on .....

Otil on ka vanem õde.

Õe nimi on .....

B. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

- ★ 1. Kellel on vanem vend?   3. Kellel on vanem õde?
- 2. Kes on Oti vend?   4. Mis on Oti õe nimi?

C. Loe laused. Vasta.
[Lause tähenduste seostamine]

- ★ 1.-2. Kelle venna nimi on Tiit?
- 3.-4. Kelle õe nimi on Laura?

D. [Kokkuvõtte tegemine]

- ★ 1. Mitu venda (õde) on Otil?
- 2. Kes on Otist vanem? (Kes on Otist veel vanem?)
- 3. Kellest on Ott noorem? (Kellest on Ott veel noorem?)

4. Loe 1. (2., 3.) jutt. Kelle kohta oli jutt?

- 1. JUTT OLI ..... KOHTA.
- 2. JUTT OLI ..... KOHTA.
- 3. JUTT OLI ..... KOHTA.

OTI
LAURA
TIIDU

Laura oli koolis. Õpetaja tahtis teada Laura elukohta.

Õpetaja küsis: ...

Laura vastas õpetajale: ...

KUS SA ELAD?

Kus sa elad?

MINA ELAN TARTUS.

Mina elan Tartus.

1. Kelle käest õpetaja küsis elukohta?

2. Mis linnas Laura elab?

1. Me saame teada, kus asub Laura kodu.

LINN   LINNA   LINNAS
SUUR   SUURE   SUURES
ÕIDA   SÕIDA   SÕIDA|VAD

linn   linna   linnas
suur   suure   suures
õida   sõida   sõida|vad

LINNAS

LAURA ELAB LINNAS.

SEE LINN ON TARTU.

LAURA KODU ON SUURES MAJAS.

MAJA EES ON LAI TÄNAV.

SEAL SÕIDA|VAD AUTOD.

Linnas

Laura elab linnas.

See linn on Tartu.

Laura kodu on suures majas.

Maja ees on lai tänav.

Seal sõida|vad autod.

Kuula.

1. Kus Laura elab?
2. Missuguses majas Laura elab?
3. Mis on maja ees?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Kus Laura elab?
2. Mis linnas Laura elab?
3. Kelle kodu on suures majas?
4. Mis asub maja ees?
5. Mis sõidukid sõidavad tänaval?

3. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

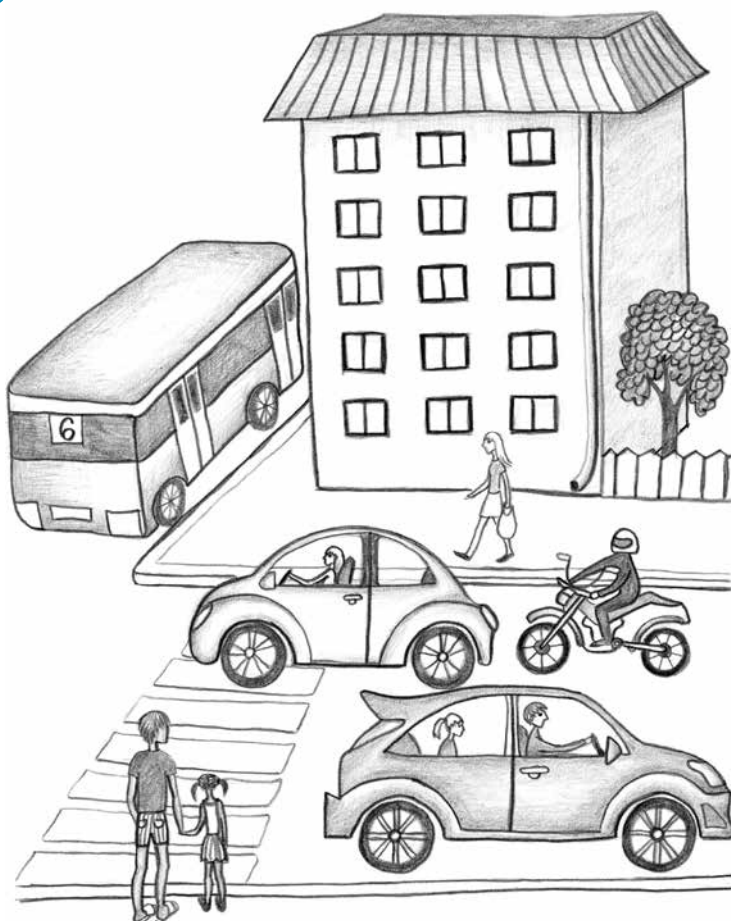
- 1.-2. Kes elab Tartu linnas?
- 3.-4. Missuguse maja ees on tänav?
5. Missugusel tänaval autod sõidavad?
Viimases lauses on tänava kohta öeldud sõna ...

4. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Kellega koos Laura elab oma kodus?
3. Mitmekordses majas võib Laura elada?
- 4.-5. Laura võis vaadata aknast välja.
Mida Laura võis väljas näha?
Mis sõidukid võisid veel tänaval sõita?
Keda Laura võis väljas näha?

5. A. Vaata pilti. Vasta küsimustele.

1. Mis linna pilt on siia joonistatud?
(Leia tekstist.)
2. Mitmekordne maja on pildile joonistatud?
3. Mis sõidukid sõidavad tänaval?
Mitu ...?
4. Kes kõnnivad kõnniteel?
Mitu inimest on pildile joonistatud?
5. Mis aastaega on pildil kujutatud?
Mille järgi otsustasid?
6. Laura tuleb toast välja. Ta tahab minna üle sõidutee.
Kus Laura ületab sõiduteed?

B. Loe lause tekstist. Võrdle teksti ja pilti.

- 1.-2. Mis on tüdruku nimi?
Kas pildile on Laura joonistatud?
3. Mitmekordses majas Laura elab?
Kas tekstis on see täpselt kirjas?
- 4.-5. Mis masinad sõidavad tänaval?
Mis masinad on joonistatud pildile?
Pildile on joonistatud veel ... (kes?).
Kas tekstis oli teistest inimestest juttu?

1. A. Vaata pilti. Loe sõna. B. Kelle kohta on öeldud memm (taat)?

VANA-EMA
vana-ema

MEMM
memm

TAAT
taat

VANA-ISA
vana-isa

2. A. Lapsed vaatasid memme ja taadi pilte.

Laura tahtis, et Ott näitaks pilti. Mida võis Laura Otile öelda?

Ott näitas Laurale vanaema pilti. Ta ütles: ...

Ott näitas vanaisa pilti. Ta rääkis: ...

SEE ON MINU MEMM.
See on minu memm.

AGA SEE ON MINU TAAT.
Aga see on minu taat.

1. Kelle pilti Ott näitas?
Kellele Ott näitas vanaema pilti?
Ott ütles vanaema kohta: ... (kes?)
Ott ütles "minu memm".
- Kelle vanaema see memm veel on?
2. Kelle pilti Ott veel näitas?
Ott ütles vanaisa kohta: ... (kes?)
Ott ütles "minu taat".
- Kelle vanaisa see taat veel on?

1. Mitu sõna oli Oti lauses?
Loe 1. sõna. Loe viimane sõna.
Mitmes on sõna "memm"?
2. Mitu sõna oli Oti lauses?
Loe 1. sõna. Loe viimane sõna.
Mitmes on sõna "taat"?

Laura näitas vanaisa pilti. Ta rääkis: ...

Laura näitas vanaema pilti. Ta teatas: ...

PILDIL ON MEIE VANA-ISA.
Pildil on meie vana-isa.

SELLEL PILDIL ON MEIE VANA-EMA.
Sellel pildil on meie vana-ema.

1. Kelle pilti Laura näitas?

Kellele Laura näitas vanaisa pilti?

Laura ütles "meie vanaisa".

- Kelle kohta Laura ütles "meie"?

2. Kelle pilti Laura näitas?

Kellele Laura näitas vanaema pilti?

Laura ütles "meie vanaema".

- Kelle kohta Laura ütles "meie"?

Tiit näitas vanaema pilti. Ta rääkis: ...

Tiit näitas vanaisa pilti. Ta ütles: ...

SEE ON MEIE MEMME PILT.
See on meie memme pilt.

SIIN ON MEIE TAADI PILT.
Siin on meie taadi pilt.

3. Loe. Vali sobiv lause lõpp.

OTT

LAURA

TIIT

NÄITAS

RÄÄKIS

VANA-EMA.

VANA-ISA.

MEMME PILT.

TAADI PILT.

MEMMEST.

TAADIST.

MEMME PILDIST.

TAADI PILDIST.

Tiidul oli eesti keele tund. Lapsed jutustasid tunnis oma pere elukohast.

Tiit rääkis Saare pere elukohast: ... Tiit tutvustas memme ja taadi elukohta: ...

MEIE ELA|ME LINNAS.

Meie ela|me linnas.

MEMM JA TAAT ELA|VAD MAAL.

Memm ja taat ela|vad maal.

1. Kus Tiit elab? Mis linnas Tiit elab?

2. Tiidu kodu on suures majas.

Kes elavad veel samas korteris?

3. Kus elavad memm ja taat?

4. Kellega koos elab memm?

Kellega koos elab taat?

1. Loe laused. [Lausete ühendamine]

MEMM ELAB MAAL.

TAAT ELAB _____.

_____ JA _____ ELA|VAD _____.

Memm elab maal.

taat elab _____.

_____ ja _____ ela|vad _____.

1. Kes elavad maal?

2. Loe ... lause.

• Mitu sõna oli lauses?

• Loe 1. (viimane) sõna.

• Mitmes on sõna ...?

2. A. Kuula lauset. Korda.

1. Maja ümber on aed.

1. Maja taga on mets.

1. Maja kõrval on põld.

2. Maja ümber on suur aed.

2. Maja taga on paks mets.

2. Maja kõrval on väike põld.

B. Tiit kirjutas ühe jutu. See jutt on memme ja taadi kodust.

ÖLLA KOLLA KOLLA|NE

õlla kolla kolla|ne

MAJA $\left\{ \begin{array}{l} \text{ÜMBER} \\ \text{KÕRVAL} \end{array} \right.$

maja $\left\{ \begin{array}{l} \text{ümber} \\ \text{kõrval} \end{array} \right.$

MEMME JA TAADI KODU

MEMMEL JA TAADIL ON KOLLANE MAJA.

SELLE ÜMBER ON SUUR AED.

MAJA TAGA ON PAKS METS.

MAJA KÕRVAL ON PÕLD.

Memme ja taadi kodu

Memmel ja taadil on kollane maja.

Selle ümber on suur aed.

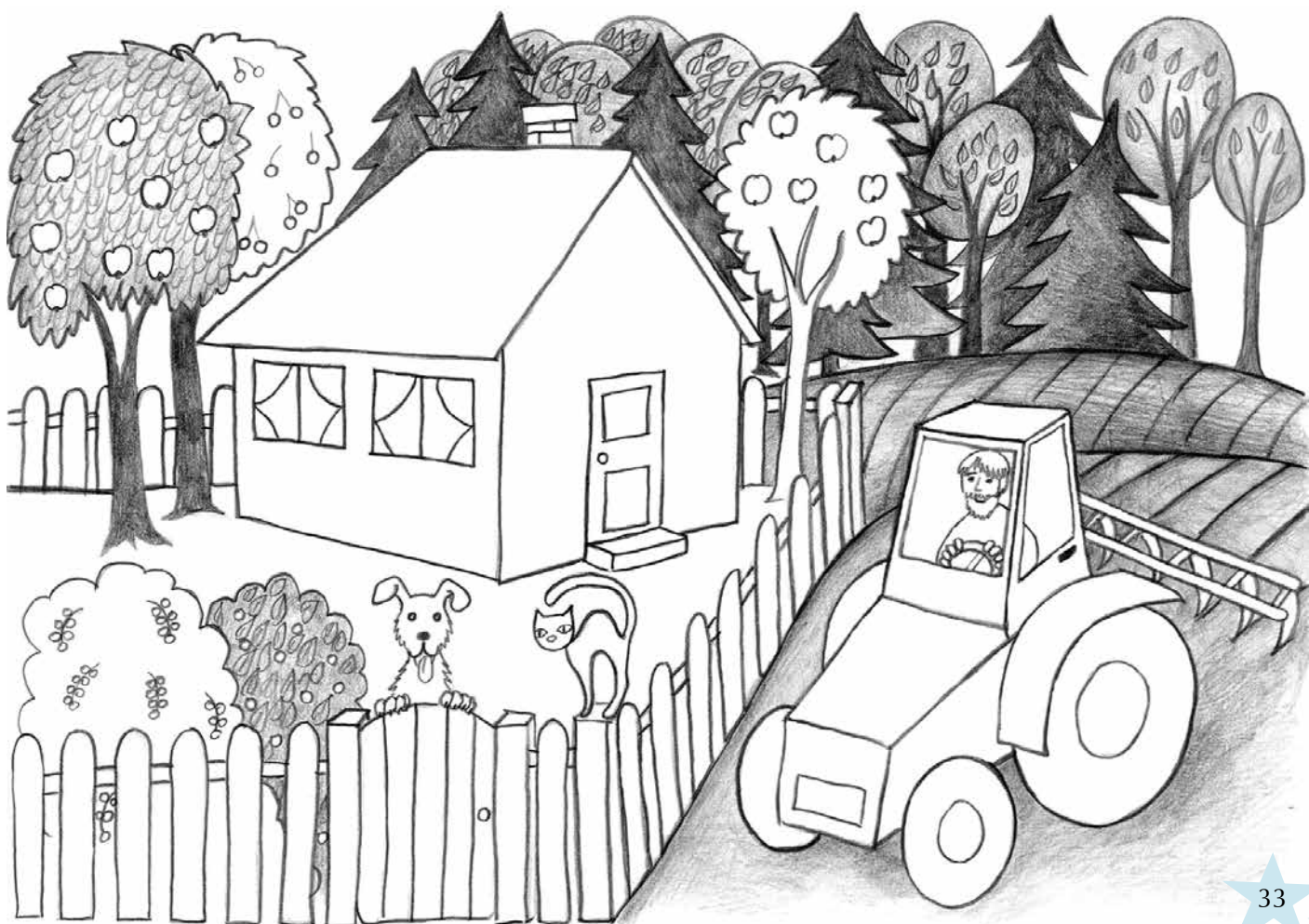
Maja taga on paks mets.

Maja kõrval on väike põld.

Kuula.

1. Mis värvi maja on memmel ja taadil?
2. Mille ümber on suur aed?
3. Mis on memme ja taadi maja taga?
4. Mis on kollase maja kõrval?

3. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Kes elavad kollases majas?	3. Missugune mets on memme-taadi maja taga?
2. Missugune aed on kollase maja ümber?	4. Missugune põld on kollase maja kõrval?

4. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

1.-2. Mille ümber on suur aed? Leia 2. lause. Mis sõnaga nimetatakse kollast maja?	3. Kelle maja taga on mets? 4. Kelle maja kõrval on põld?

5. A. Vaata pilti (lk 33).

1. Missugune maja on pildile joonistatud?	3. Mis loomad on pildile joonistatud?
2. Mis kasvavad aias?	4. Mis masinad on pildile joonistatud?

B. Loe 1. (2., 3., 4.) lause. Näita pildil.

6. Lapsed lugesid tunnis Tiidu juttu. Nad hakkasid arutama.

Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis: „Mitmest majast selles jutus räägitakse?“

Kertu arvas: „Kolmest. Üks on kollane. Kollase maja ümber on aed. Teise maja taga on mets. Kolmanda maja kõrval on põld.“

Miku vastas: „Kahest majast. Vanaemal ja vanaisal on kollane maja. Selle maja ümber on aed. Teise maja taga on mets.“

Kristo arvas: „Juttu on ühest majast. See on taadi ja memme kollane maja. Taadi ja memme maja ümber on aed. Selle maja taga on mets. Memme ja taadi maja kõrval on põld.“

7. Loe laused. [Lausete laiendamine]

1. KOLLA|SE MAJA ÜMBER ON AED.
KOLLA|SE MAJA ÜMBER ON SUUR ____.

_____ ~~~~~ _____

2. SELLE MAJA TAGA ON METS.
SELLE MAJA TAGA ON PAKS ____.

_____ ~~~~~ _____

3. Kolla|se maja kõrval on PÕLD.
Kolla|se maja kõrval on väike ____.

_____ ~> _____.

1. Kolla|se maja ümber on aed.
Kolla|se maja ümber on suur ____.

_____ ~> _____.

2. Selle maja taga on mets.
Selle maja taga on paks ____.

_____ ~> _____.

3. Kolla|se maja kõrval on põld.
Kolla|se maja kõrval on väike ____.

_____ ~> _____.

[Tähenduse mõistmine]

- ★ 1. Missuguse maja ümber on aed?
Missugune aed on maja ümber?
- 2. Kus on mets?
Missugune mets on maja taga?
- 3. Missuguse maja kõrval on põld?
Missugune põld on maja kõrval?

[Lause / sõna eristamine]

- ★ Mitu lauset lugesid?
Loe 1. lause. Loe viimane lause.
Loe 1. (2., 3.) lause.
  - Mis märk on lause lõpus?
  - Mitu sõna on lauses?
  - Loe lause 1. sõna. Loe lause viimane sõna.
  - Mitmes on sõna ...?

SEENED

Lapsed olid suvel vanaema ja vanaisa juures. Ühel päeval kutsus vanaisa lapsi: ....
Vanaisa kutsus lapsi seeni korjama. Ta ütles: ...
Tiit ei teadnud, mida on vaja metsa kaasa võtta. Tiit küsis vanaisa käest: ...

TULGE MINU|GA METSA! SEENE|LE!
Tulge minu|ga metsa! Seene|le!

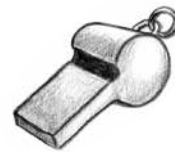
MIDA ME KAASA VÕTA|ME?
Mida me kaasa võta|me?

1. Keda vanaisa kutsus metsa?
Kellega koos lapsed pidid metsa minema?
2. Mida vanaisa tahtis metsas teha?
3. Mida Tiit tahtis teada?
Kelle kohta ütles Tiit "me"?
4. Mida võis vanaisa Tiidule vastata?

1. Vanaisa soovitas lastel võtta kaasa need asjad: ... Vaata pilte.

Mitu pilti on joonistatud?

Mis on pildile joonistatud? Loe sõna. Näita pildil.

KORV KORVID
korv korvid

NUGA NOAD
nuga noad

VILE VILED
vile viled

Lapsed tahtsid teada, milleks on vile vaja. Vanaisa selgitas: "Laps võib metsas ära eksida.
Vilega saab oma asukohast märku anda. Hõigates võib hääle ära minna."

2. Tiit ja Laura olid koos vanaisaga metsas. Lastel oli metsas väga huvitav.

TIIT JA LAURA ON METSAS

“SIIN ON KOLLA|SED NÖÖBID.”

“NEED ON KUKE-SEENED.”

“KÜLL SIIN ON SEENI!”

“PANE NEED KÕIK KORVI!”

“SIIN SIBAB ÜKS SIPEL|GAS.”

“SIPELGA-PESA. TULE VAATA!”

“METSAS ON VAHVA OLLA!”

1. Laura märkas metsa all seeni. Ta rääkis Tiidule: ...
2. Tiit tundis kollaseid seeni. Ta teatas: ...
3. Laura vaatas ringi. Metsa all oli palju seeni. Laura imestas: ...
4. Tiit ja Laura hakkasid seeni korjama. Tiit õpetas Laurat: ...
5. Laura jalgade ees kõndis üks putukas. Laura ütles: ...
6. Tiit nägi kuuse all sipelgapesa. Ta kutsus Laura vaatama: ...
7. Tiidule ja Laurale meeldis metsas. Laura arvas: ...

Tiit ja Laura on metsas

“Siin on kolla|sed nööbid.”

“Need on kuke-seened.”

“Küll siin on seeni!”

“Pane need kõik korvi!”

“Siin sibab üks sipel|gas.”

“Sipelga-pesa. Tule vaata!”

“Metsas on vahva olla!”

Vaata pilti. Mis seened (taimed, loomad) on pildile joonistatud?

3. Kuula.

- 1 Tiit ja Laura leidsid kollaseid seeni. Mis seeni lapsed leidsid?
- 2. Mille sisse lapsed seened panid?
- 3. Mis putukaid lapsed metsas nägid?

4. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

- 1. Mida Laura metsas nägi?
Mis sõna ütles Laura seente kohta?
- 2. Mis seened kasvasid metsas?
- 3. Kas seeni oli palju või vähe?
- 4. Mille sisse Tiit soovitas seened panna?
- 5. Mis putukas kõndis metsarajal?
Mis sõna ütles Laura kõndimise kohta?
- 6. Mida nägi Tiit?
- 7. Mida Tiit arvas metsas olemise kohta?

5. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Lause tähenduste seostamine]

- 1.-2. Kus Laura nägi kollaseid seeni?
Mis sõna ütles Laura metsa kohta?
Mis sõna ütles Tiit nõõpide kohta?
- 3.-4. Mis seeni oli metsas palju?
Mida pidi Laura korvi panema?
- 5.-6. Kus Laura nägi sipelgat?
Mida Tiit kutsus vaatama?

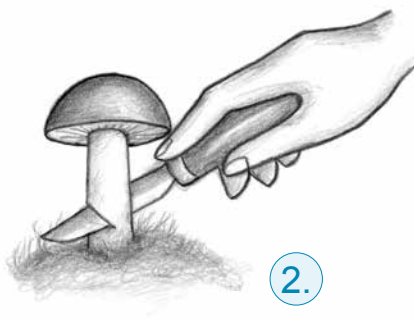
6. Loe lause. Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-3. Mis võisid metsas veel kasvada?
Vaata pilti.
- 4. Mille sisse võis Tiit seened panna?
Mille sisse võis vanaisa seened panna?
- 5.-6. Mille poole võis sipelgas sibada?
Mida võis sipelgas pessa kanda?
- 7. Mis võis lastele metsas meeldida?

7. Kuidas lapsed võisid seeni korjata? Vali sobiv pilt.

1.

2.

8. Lapsed lugesid tunnis juttu "Tiit ja Laura on metsas". Nad hakkasid arutama. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Mida Tiit ja Laura metsas tegid?“

Kristo vastas: „Tiit ja Laura leidsid metsast nõõpe.“

Miku rääkis: „Laura ja Tiit korjasid kukeseeni. Lapsed vaatasid ka sipelgaid.“

Kertu arvas: „Tiit ja Laura püüdsid metsas sipelgaid. Nad panid kõik sipelgad korvi.“

9. Loe laused. [Lausete laiendamine]

METSAS OLII KUKE-SEÉNI.

METSAS OLII PALJU _____.

_____

LAURA MÄRKAS ÜHTE SIPEL|GAT.

LAURA MÄRKAS MAAS ÜHTE _____.

_____

TIIT LEÍDIS SIPEL|GA-PESA.

TIIT LEIDIS SÜÜRE SIPEL|GA-PESA.

_____

Metsas oli kuke-seéni.

Metsas oli palju _____.

_____

Laura märkas ühte sipel|gat.

Laura märkas maas ühte _____.

_____

Tiit leidis sipel|ga-pesa.

Tiit leidis süüre sipel|ga-pesa.

_____

1. Kus oli kukeseeni?
2. Mida oli metsas palju?
3. Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?
Mitmes on sõna ...?

1. Keda Laura märkas ?
2. Kus Laura nägi sipelgat?
3. Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?
Mitmes on sõna ...?

1. Mille Tiit metsas leidis?
2. Missuguse sipelgapesa Tiit leidis?
3. Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?
Mitmes on sõna ...?

Tiit ja Laura korjasid metsas kollaseid seeni. Need olid ... (mis seened?)
 Vanaisa hakkas muretsema. Äkki lapsed korjavad ka mürgiseid seeni.
 Mürgised seened ei kõlba süüa. Vanaisa otsustas uurida, kas lapsed tunnevad seeni.
 Vanaisa näitas metsas ühte seent. Ta küsis: ...

MIS SEEN SEE ON?
 Mis seen see on?

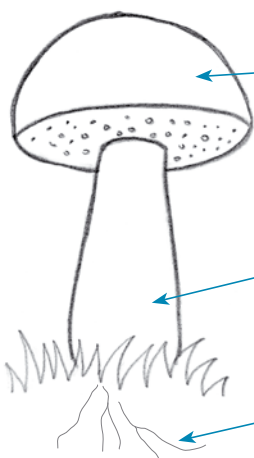
- 1. Mille kohta vanaisa küsis?
Mida vanaisa näitas lastele?
- 2. Kelle käest vanaisa küsis seene kohta?
- 3. Mida võisid lapsed vanaisale öelda?

MIS SEEN SEE ON? ☆

Mis seen see on?

1. A. Vaata seene pilti. Mis seen on pildile joonistatud? Mis seent võis taat lastele näidata?

KÜBAR

RÕNGAS

JALG

SEENE-NIIDIS|TIK

seene-niidis|tik

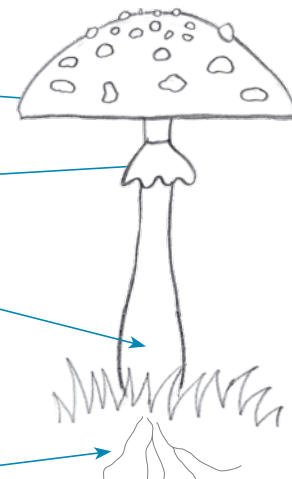
PURA|VIK

pura|vik

kübar

rõngas

jalg

KÄRBSE-SEEN

kärbse-seen

B. Loe seeneosade nimetused. Näita seene osa.

2. Laura rääkis Tiidule ühest seenest: ... A. Loe. Näita õige seene pilti.

MAA SEES ON SEENE-NIIDIS|TIK.

MAA PEAL ON SEENE JALG.

SELLEL SEENEL ON JÄME JALG.

JALA OTSAS ON PRUUN KÜBAR.

SEE SEEN ON .....

Maa sees on seene-niidis|tik.

Maa peal on seene jalg.

Sellel seenel on jäme jalg.

Jala otsas on pruun kübar.

See seen on .....

1. Mis kasvab seenel maa sees?
2. Mis osa kasvab maa peal?
3. Missugune on seene jalg?
4. Mis värvi on seene kübar?
5. Mis seenest Laura rääkis?

B. Loe lause. Näita pildil õiget seeneosa.

3. Tiit rääkis ka ühest seenest. A. Loe. Näita õige seene pilti.

MAA SEES KASVAB SEENE-NIIDIS|TIK.

MAA PEAL KASVAB SEENE JALG.

SELLE ÜMBER ON SUUR RÕNGAS.

JALA OTSAS ON PUNA|NE KÜBAR.

SELLE PEAL ON VALGED TÄPID.

SEE SEEN ON .....

1. Kus asub seeneniidistik?
2. Mis osa kasvab maa peal?
3. Mille ümber on rõngas?
Mille kohta on öeldud "selle"?
4. Mis värvi on seene kübar?
5. Mille peal on täpid?
Mille kohta on öeldud "selle"?
Mis värvi täpid on kübara peal?
6. Mis seenest Tiit rääkis?

Maa sees kasvab seene-niidis|tik.

Maa peal kasvab seene jalg.

Selle ümber on suur rõngas.

Jala otsas on puna|ne kübar.

Selle peal on valged täpid.

See seen on .....

B. Loe lause. Näita pildil õiget seeneosa.

1. Vanaisa ja lapsed korjasid metsas palju seeni. Nad viisid seened koju.

Mille sisse lapsed korjasid seeni?

Mis seeni võisid lapsed metsas leida?

Vanaisa selgitas lastele: ... Loe.

PURAVIK

PILVIK

RIISI|KAS

KUKE-SEEN

ON SÖÖGI-SEENED.

NEED SEENED KÕLBA|VAD SÜÜA.

KÄRBSE-SEEN ON MÜRGI-SEEN.

SEE SEEN EI KÕLBA SÜÜA.

Puravik

Pilvik

Riisi|kas

Kuke-seen

on söögi-seened.

Need seened kõlba|vad süüa.

Kärbse-seen on mürgi-seen.

See seen ei kõlba süüa.

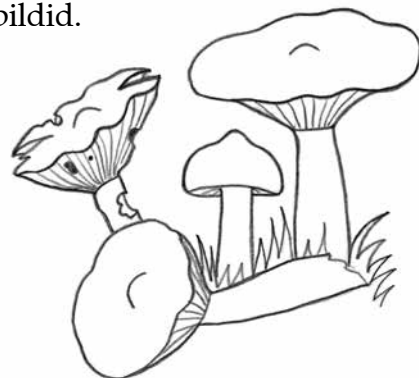

2. Vanaisa näitas lastele seente pilte. Loe. Värvige seente pildid.

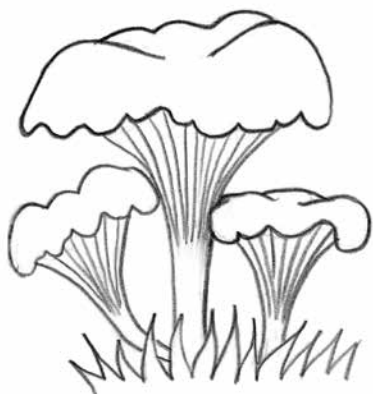
PILVIKUD

pilvikud

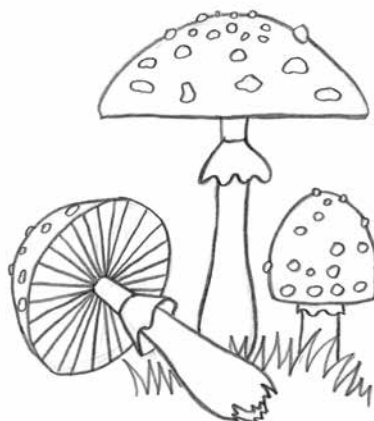

KÜÜSE-RIISI|KAD

kuuse-riisi|kad

KUKESEENED
kukeseened

ROHE|LISED KÄRBSE-SEENED
rohe|lised kärbse-seened

★ Näita pildil ja nimeta: 1) söögiseened, 2) mürgiseened.

3. Kirjelda seene välimust küsimuste järgi.

A. [Pilviku / riisika / kukeseene kohta]

- ★ 1. Mis kasvab seenel maa sees?
- 2. Mis värvi on seene jalg?
- 3. Mis värvi on seene kübar?

B. [Kärbseseene kohta]

- ★ 1. Mis kasvab seenel maa sees?
- 2. Mis värvi on seene jalg?
- 3. Mis on seene jala ümber?
- 4. Mis värvi on seene kübar?
- 5. Mis värvi täpid on seene kübaral?

4. Loe. Vali sobiv lauselõpp.

PURAVIK ON .....

KÄRBSE-SEEN ON .....

KUKESEEN ON .....

RIISIKAS ON .....

SÖÖGI-SEEN

MÜRGI-SEEN

Puravik on .....

Kärbse-seen .....

Kukeseen on .....

Riisikas on .....

söögi-seen

mürgi-seen

SÜGIS

Laura tuli koolist koju. Ta teatas emale: ...

1. Kus Laura lugese luuletust?

MA LUGE|SIN KÕOLIS LÜULE|TUST.
Ma luge|sin kõolis lüule|tust.

Emä soovis ka seda luuletust kuulda. Ta palus Laural lugeda luuletust.

Mida võis emä Laurale öelda?

VAHTRA LADVAS
HAAVAD PUNA|SID
KASTAN MUNA|SID

vahtraladvas
haavad puna|sid
kastan muna|sid

SÜGIS TULI

ELLEN NIIT

SUVI LÄKS
JA SÜGIS TULI.
VAHTRA LADVAS
SÜTTIS TULI.
HAAVAD
AIAS PUNA|SID,
KASTAN
TÄIS LÄKS MUNA|SID.

Sügis tuli

Ellen Niit

Suvi läks
ja sügis tuli.
Vahtra ladvas
süttis tuli.
Haavad
aias puna|sid,
kastan
täis läks muna|sid.

1. Kuula.

1. Mis aastaaeg oli käes?
2. Mis puudest luuletuses räägiti?

2. Loe lause (lauseosa). Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Mis aastaaeg lõppes?
Mis aastaaeg tuli pärast suve?
2. Mis värvi olid vahtra lehed sügisel?
3. Mis värvi olid haava lehed sügisel?
4. Kastanil said sügisel valmis mis viljad?

- ### 3. A.
1. Loe puu nimetus. Mis puu oks on pildile joonistatud?
  2. Piltidel on kujutatud sügis. Värvige pildid.

B. Räägin puust (puudest). Leia õige sõna. Loe.

Aias (pargis) kasvab 1 haab (palju kastaneid). See (need) on ...

VAHER
VAHTRAD

HAAB
HAAVAD

HOBU-KASTAN
HOBU-KASTANID

vaher
vahtrad

haab
haavad

hobu-kastan
hobu-kastanid

C. Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

1. Mis värvi on haava (vahtra, kastani) lehed kevadel (suvel, sügisel)?
2. Mis juhtub puude lehtedega sügise lõpuks?
3. Mida saab teha kastanimunadega?

4. A. Loe. Vasta küsimustele.

1. Loe 1. (2., 3.) lause.
Mitu lauset on luuletuses?
2. Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?
3. Loe kõige pikem lause.

B. Leia sobiv lause (lauseosa) luuletuses. Loe.

1. Pärast suve saabus sügis.
2. Suvi lõppes ära.
3. Vahtra lehed olid sügisel kirjud.
4. Kastani okste küljes olid kastanimunad.
5. Sügisel olid haavapuude lehed pruunid või punased.

Saare pere sõi õhtusööki. Äkki tuli Laurale üks asi meelde. Tüdruk ütles: ...

Kõik tahtsid Laura lugu kuulda. Isa ütles: ...

KÕOLIS JUH|TUS ÜKS HUVI|TAV LUGU.
Koolis juh|tus üks huvi|tav lugu.

RÄÄGI MEILE KA!
Räägi meile ka!

1. Kus juhtus huvitav lugu?
2. Mida soovis isa Lauralt?

3. Millest pidi Laura rääkima?
4. Kellele Laura pidi oma juttu rääkima?

Laura jutustas sellise loo:

LASSI LASSIS KLAŠŠIS
VAATAS AKNAŠT VÄLJA
RIKKE TRIKKE
JOOKSID AKNA JUURDE

lassi lassis klāšsis
vaatas aknast välja
rikke trikke
jooksid akna juurde

LINNUD SÜGI|SEL

ALGAS VAHE-TUND.

LAPSED OLID KLAŠŠIS.

TEET SEISIS AKNA JUURES.

TA VAATAS AKNAŠT VÄLJA.

POISS HÕIKAS: "LINNUD TEEVAD TRIKKE!"

KÕIK LAPSED JOOKSID AKNA JUURDE.

Linnud sügisel

Algas vahe-tund.

Lapsed olid klassis.

Teet seisis akna juures.

Ta vaatas aknast välja.

Poiss hõikas: "Linnud teevad trikke!"

Kõik lapsed jooksid akna juurde.

1. Kuula.

1. Kus lapsed olid?
2. Kuhu vaatas Teet?
3. Keda Teet akna taga nägi?
4. Kuhu jooksid kõik lapsed?

2. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Mis tund algas?
2. Kus lapsed vahetunni ajal olid?
3. Kus Teet seisis?
4. Kuhu Teet vaatas?
5. Keda Teet akna taga nägi?
6. Kuhu lapsed jooksid?

3. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

- 1.-2. Mis tunni ajal olid lapsed klassis?
- 3.-4. Kes vaatas aknast välja?
Kelle kohta on öeldud "ta"?
- 5.-6. Kes teatas teistele lastele lindudest?
Kelle kohta on öeldud "poiss"?

4. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Mis tund võis lastel lõppeda?
Mida lapsed võisid klassis teha?
Kus võis olla õpetaja?
- 3.-4. Kas mõni laps võis veel olla akna juures?
5. Teet arvas, et linnud ...
Mida linnud tegelikult võisid teha?
6. Mida lapsed lootsid aknast näha?
Kes võis koos lastega linde vaadata?

5. Loe laused. [Lausete laiendamine]

TEET VAATAS AKNAST VÄLJA.

_____ → **KLASSI** AKNAST VÄLJA.

_____ → _____ .

TEET NÄGI LINDE.

_____ → AKNA TAGA LINDE.

_____ → _____ .

LAPSED JOOKSID LINDE VAATA|MA.

KÕIK LAPSED JOOKSID _____ .

_____ → _____ .

Teet vaatas aknast välja.

_____ → **klassi** aknast välja.

_____ → _____ .

Teet nägi linde.

_____ → akna taga linde.

_____ → _____ .

Lapsed jooksid linde vaata|ma.

Kõik lapsed jooksid _____ .

_____ → _____ .

1. Kust Teet vaatas välja?
2. Mille aknast Teet vaatas välja?
3. Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?
3. *lause*: Mitmes on sõna "klassi"?

1. Keda Teet nägi?
2. Kus linnud lendasid?
3. Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?
3. *lause*: Mitmes on sõna "linde"?

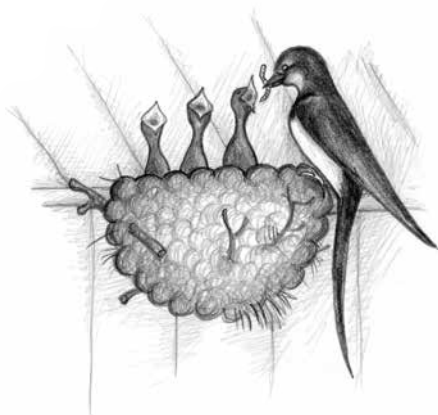
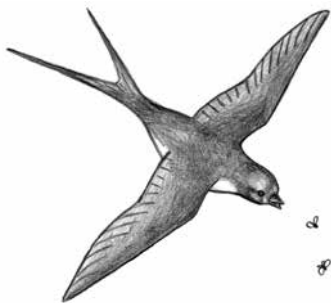
1. Keda lapsed jooksid vaatama?
2. Kui palju lapsi jooksis linde vaatama?
3. Mitu sõna on 1. (2., 3.) lauses?
3. *lause*: Mitmes on sõna "jooksid"?

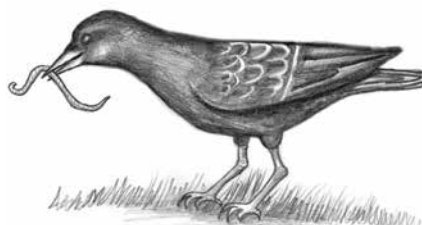
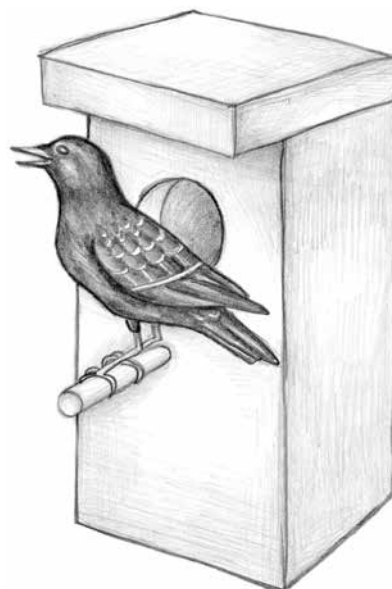
6. A. Loe nimetus. Näita linnu pilti.

★ Mida lind teeb? Mis aastaajal on lindu kujutatud?

B. Näita linnu pilti. Nimeta: See on ... Need on ...

SUITSU-PÄÄSU|KE
suitsu-pääsu|ke

KULD-NOKK
kuld-nokk

NEED ON VÄIKE|SED LAULU-LINNUD.

NEMAD LENDA|VAD PARVES.

Need on väike|sed laulu-linnud.

Nemad lenda|vad parves.

C. Loe lause. Vasta. [Lause tähenduse mõistmine. Lausete tähenduste seostamine]

★ 1. Kes on väikesed laululinnud?
Kelle kohta on öeldud "need"?

2. Missugused linnud lendavad parves?
Kelle kohta on öeldud "nemad"?

1. Kuula.

Laura oli koos isaga õues. Laura vaatas taevasse. Taevas lendasid linnuparved.
Laura tahtis teada: "Miks rändlinnud lendavad ära?"

1. Keda Laura taevas nägi?

2. Mida Laura tahtis lindude kohta teada?

Isa teadis ühte juttu rändlindudest. Ta kutsus Laura tuppä.

Isa ütles: "Loeme ühe jutu. Sellest jutust saad vastuse oma küsimusele."

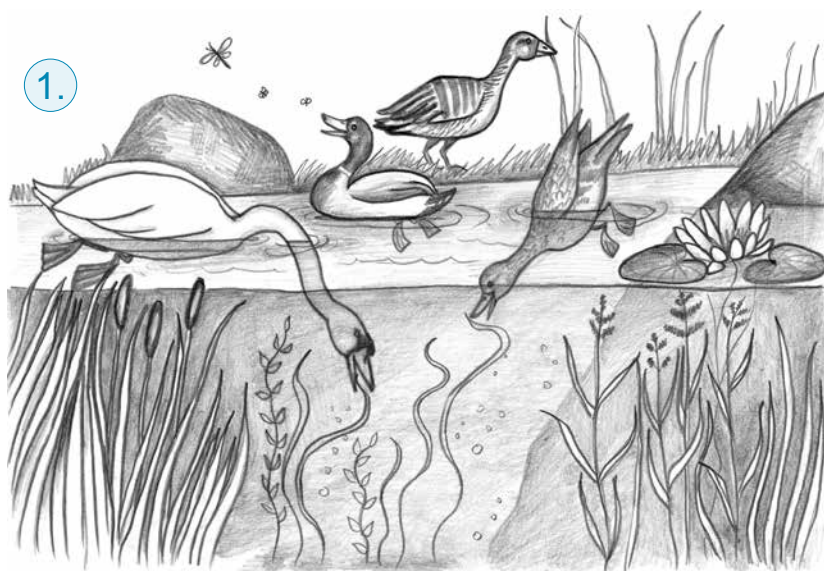

1. Kuhu isa kutsus Laurat?

2. Mida Laura arvatavasti hakkas toas tegema?

2. Isa andis Laurale ühe raamatu. Laura tegi raamatu lahti. Kõigepealt vaatas Laura pilte.

1.

2.

1. Kes on pildile joonistatud?
2. Kus on part (hani, luik)? Mida ... teeb?
3. Vees kasvavad taimed. Näita pildil.
Need on VEETAIMED.
4. Õhus lendavad putukad. Näita pildil.
Vees elavad putukad.
Need on VEEPUTUKAD.
5. Mida part (hani, luik) sööb?
Millega part (hani, luik) haarab toitu?
Kust part (hani, luik) leiab toitu?
6. Mis aastaeg on kujutatud 1. pildil?
Mis aastaeg on kujutatud 2. pildil?
7. Mis aastaajal taimed kuivavad ära?
Mille alla jäävad veetaimed talvel?
8. Mille sisse (alla) võivad putukad peitu pageda?
Mille eest putukad poevad peitu?
Kas putukad võivad ka ära surra?

3. Laura hakkas juttu lugema. Selles jutus räägib üks poiss hanedega.

oleme otsi|nud
lõuna-maale lenda|me
järved jäätu|vad
lenna|ke

saaki pole taba|nud
rohu-kõrred närbu|vad
külmad ilmad tule|vad

Poiss nägi taevas haneparve. Ta arvas, et hanedel on kõht tühi.

Hõika ja vasta. "Haned, haned!" – "Kaa-kaa-kaa!"
"Kas kõht on tühi?" – "Jaa, jaa, jaa!"

1. Poiss soovitas hanedele: ...

Haned rääkisid oma murest.

2. Nad rääkisid toidu otsimisest: ...

3. Haned rääkisid toidu leidmisest: ...

Haned rääkisid, et kõik toit on juba kadunud.

4. Põllult ja heinamaalt kaob rohi.

5. Talvel võib tulla pakane.

6. Pakasega külmub vesi.

Haned ei saa jää peal ujuda.

7. Poiss tahtis teada, mida haned edasi
teevad. Ta küsis: ...

8 Haned hüüdsid: ...

9. Poiss soovis lindudele head lendu.
Ta hõikas: ...

Haned*

"Tuleb toitu otsi|da!"

"Oleme seda ju otsi|nud!"

Kuid saaki pole taba|nud.

Rohu-kõrred närbu|vad.

Külmad ilmad tule|vad.

Jõed ja järved jäätu|vad.

"Mis te siis ette võta|te?"

"Lõuna-maale lenda|me.

"Lenna|ke siis, lenna|ke!"

* Eisen, L. *Aabits*. Tallinn: Valgus, 1981. Algtekst lühendatud.

4. Kuula.

1. Kellel oli kõht tühi?
2. Haned otsisid igalt poolt toitu. Kas nad leidsid toitu?
3. Kuhu haned tahtsid lennata?

5. Loe lause. Vasta küsimustele. [Lause tähenduse mõistmine]

1. Mida poiss soovitas hanedel otsida?
2. Kas haned olid toitu otsinud?
3. Mida haned ei leidnud?
4. Mida haned rääkisid rohukõrtest?
5. Missuguseks muutuvad ilmad?
6. Mis juhtub külmal ajal jõe ja järve veega?
7. Kelle plaanide kohta poiss küsis?
8. Kuhu haned kavatsesid lennata?
9. Mida soovitas poiss hanedel teha?

6. Loe laused. Vasta küsimustele. [Lausete tähenduste seostamine]

- 1.-3. Mida haned olid otsinud?
Mida haned ei leidnud?
Mille kohta haned ütlesid "saak"?
- 5.-6. Missuguste ilmadega vesi jäähtub?
- 7.-9. Kuhu poiss soovitas hanedel lennata?

7. Loe lause(d). Vasta küsimustele. [Puuduva teabe tuletamine]

- 1.-2. Kust haned võisid endale toitu otsida?
- 3.-4. Haned söövad põllul vilja.
Kes koristavad vilja põllult ära?
Mis masinatega inimesed koristavad vilja?
  - Hanedele meeldivad rohelised rohukõrred.
Mis juhtub rohukõrtega sügisel?
  - Haned söövad veetaimi.
Mis juhtub veetaimedega sügisel?
- 5.-6. Mida hanedele meeldib teha vees?
Mis kiht tekib pakasega vee peale?
- 7.-9. Mis aastaajal haned lendavad ära?
Mida haned soojal maal leiavad?
  - Mis aastaajal lendavad haned Eestisse tagasi?
  - Kes lindudest lendavad sügisel veel lõunamaale? [Pildid esitada valikuks]

8. Lapsed lugesid tunnis juttu "Haned". Nad hakkasid arutama. Kuula. Kellel oli õigus?

Õpetaja küsis lastelt: „Kust haned võisid toitu otsida?“

Kertu vastas: „Haned võisid toitu otsida viljapõllult.
Heinamaalt võisid nad otsida rohelisi taimi.“

Miku rääkis: „Jää alt võisid otsida.“

Kristo jutustas: „Haned lendasid õhus. Nad võisid õhust toitu otsida.“

9. Lõpeta laused.

Rohu-kõrred närbu|vad

.....

Haned ei leia siis

.....

Ilmad muutu|vad sügisel

.....

Külma|ga jäätub järve|de

.....

Haned ei saa jää peal

.....

Nad lenda|vad sügisel

.....

1. Rohukõrred närbuvad *mis* aastaajal?
2. Haned ei leia sügisel *mida*?
Mis aastaaja kohta on öeldud "siis"?
3. Ilmad muutuvad sügisel *missuguseks*?
4. Külмага jäätub järvede *mis*?
Mis veekogude vesi võib veel jäätuda?
5. Haned ei saa jää peal *mida teha*?
6. Haned lendavad sügisel *kuhu*?
Kelle kohta on öeldud "nad"?

10. Loe. Ühenda joonega linnu nimetus ja pilt.

Need linnud lenda|vad sügisel lõuna-maale.

Need linnud on ränd-linnud.

part

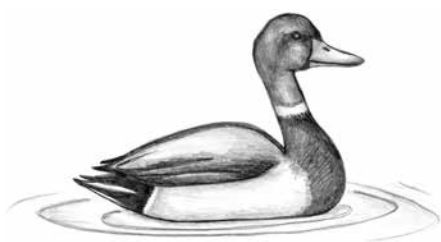
luik

pääsuke

kuld-nokk

toone-kurg

hani

Need linnud jäävad talveks meie maale.
Need linnud on **paiga-linnud**.

harakas

leevike

tihane

★ Vaata lindude pilte (ül 10).

1. Kes neist lindudest on väikesed laululinnud?
2. Kes neist lindudest on veelinnud (elavad vee lähedal)?

11. A. Loe lindude nimetused. B. Loe laused. Ühenda joonega linnu nimetus ja lause.
C. Moodusta laused (*Sügisel lahkuvad meilt pardid, ...*).

part

kuld-nokk

luik

leevike

harakas

1. Sügi|sel lahku|vad meilt .
Need on RÄND-LINNUD.

2. Talveks jäävad meile .
Need on PAIGA-LINNUD.

pääsuke

hani

tõone-kurg

tihane

Kuula. Täida ülesanded.

1. 1. Mitu joont on lehele tõmmatud?

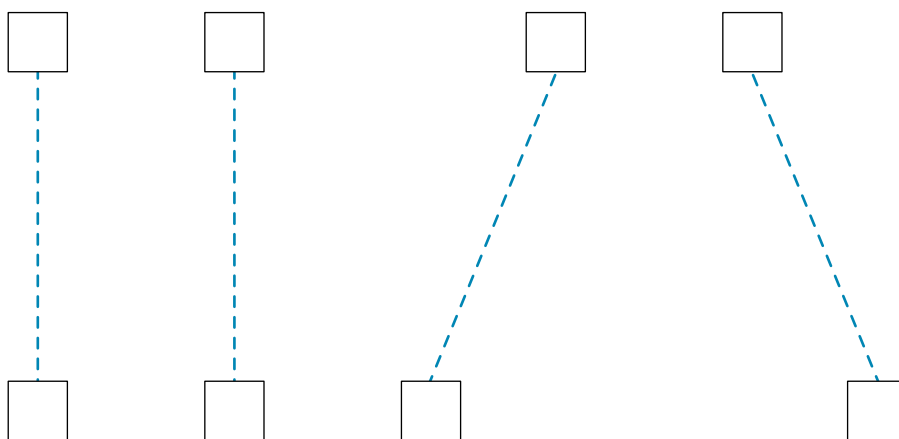
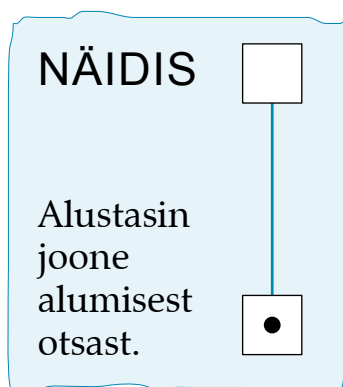
- Näita 1. joon. Näita: 1) joone ülemine ots, 2) joone alumine ots.
- Näita 3. joon. Näita: 1) joone alumine ots, 2) joone ülemine ots.
- Tõmba värvipliatsiga joon üle. Kuula.

2. Võta sinine pliats. Leia 1. joon. Alusta tõmbamist joone ülemisest otsast.

[Pärast joone tõmbamist] Missugusest otsast alustasid tõmbamist? Näita.

Tee sinna ruudu sisse täpp.

[Sarnased korraldused käivad ka 2., 3. ja 4. joone kohta: eri värvi pliatsid; alustamine kord ülemisest otsast, kord alumisest otsast.]

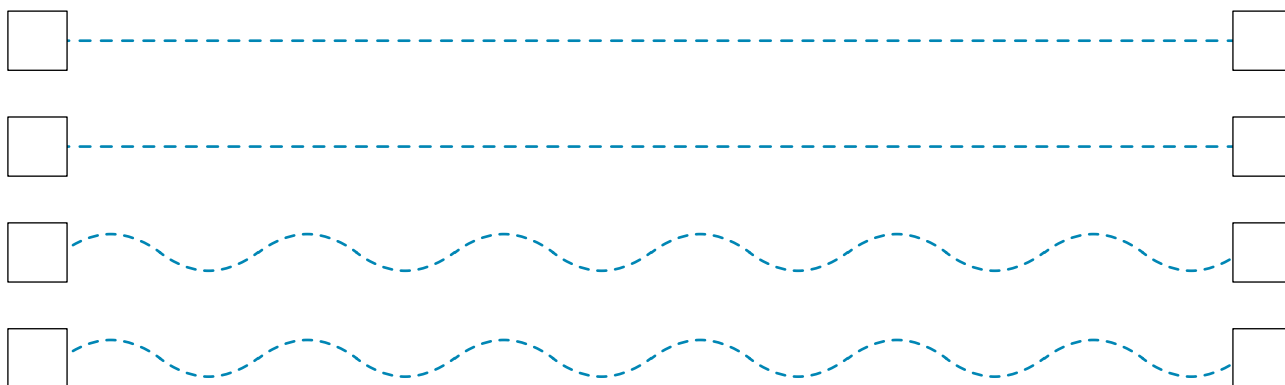
KONTROLLI!

Võrdle oma tööd naabri omaga. Kas tegite samamoodi?

[Õpetaja suunab korraldustega õpilasi vaatlema tehtud tööd ühe joone kaupa:

1) joone värv, 2) täpp ruudu sees.]

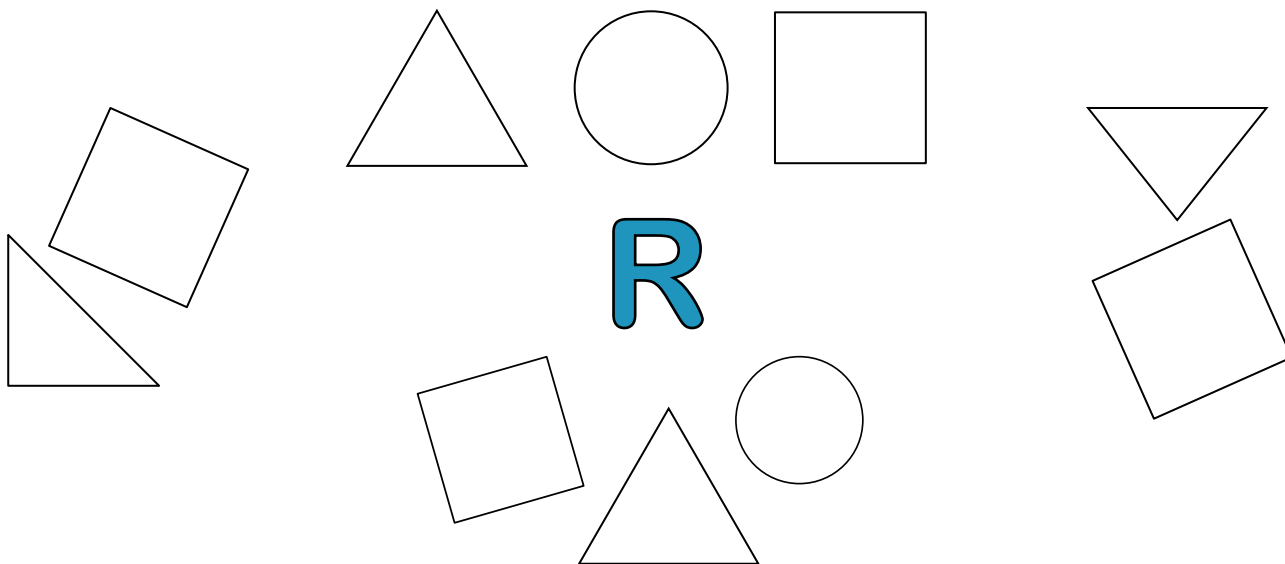
2. [Esitatakse sarnased korraldused nagu 1. ülesande puhul, õpetades silmas pidama nii joone parempoolset kui ka vasakpoolset otsa.]

KONTROLLI!

[Samamoodi nagu 1. ülesannet kontrollides.]

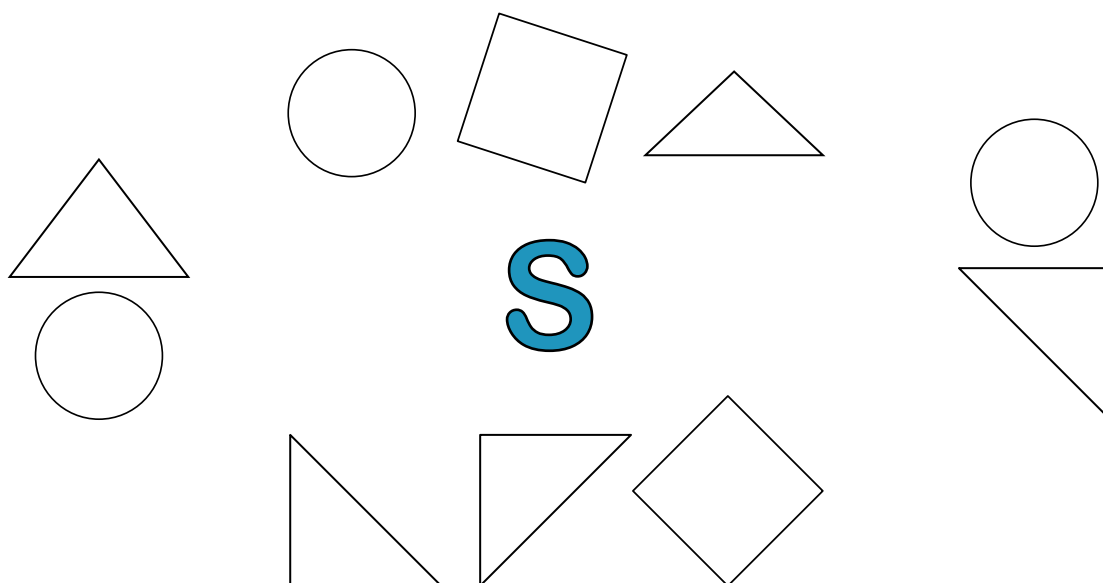
3. 1. Kujundite keskel on **R**-täht. Näita. Otsi õige kujund. Värvige õiget värvi. Kuula.
2. Võta kollane pliiats. **R**-tähest ülevalpool on ring. See ring on kollane. Värvige.
3. Võta roheline pliiats. **R**-tähest allpool on kolmnurk. See kolmnurk on roheline. Värvige.
4. Võta punane pliiats. **R**-tähest vasakul on ruut. See ruut on punane. Värvige.
5. Võta sinine pliiats. **R**-tähest paremal on kolmnurk. See kolmnurk on sinine. Värvige.

KONTROLLI!

[Õpetaja (õpilane) asetab sama juhendi järgi värvilised kujundid tahvlile. Õpetaja suunab vaatlema: „Tähest üleval on ... (kollane ring).”
Vaata, kas sul on sama värvi ring (kolmnurk, ruut)?

4. 1. Kujundite keskel on **S**-täht. Näita. Otsi õige kujund. Värvige õiget värvi. Kuula.
2. Võta lauale 4 värvipliiatsit: sinine, pruun, kollane ja roheline.
3. **S**-tähest paremal on ring. Värvige see ring kollaseks.
4. **S**-tähest allpool on ruut. Värvige see ruut roheliseks.
5. **S**-tähest vasakul on kolmnurk. Värvige see kolmnurk pruuniks.
6. **S**-tähest ülevalpool on ruut. Värvige see ruut siniseks.

KONTROLLI!

[Samamoodi nagu 3. ülesannet kontrollides.]

SOOVITUSED MATERJALI KÄSITLEMISEKS

1. TÖÖRAAMATU ÜLESEHITUS

Tööraamatus on materjal iga teema puhul (alates tekstide lugemisest lk 28) esitatud alljärgnevas järjekorras.

Sissejuhatus teemasse

1. Ühe võimaliku sissejuhatusena on käesolevas tööraamatus esitatud dialoogi saatelaused olukorra tutvustamiseks ja tegelaste ütlused (jutumullid). Dialoogi repliike võib lastele tutvustada suuliselt (õpetaja etendab) ja / või kirjalikult (lapsed loevad). See võimaldab õppetegevuse raskusastet diferentseerida.

Vastava ülesandega õpetatakse mõistma dialoogi struktuuri ning alustama ja jätkama dialoogi. Tööraamatus on dialoogi repliikide järel valdavalt ära märgitud sisulise analüüsi küsimused. Õpetaja ülesandeks jääb lisada küsimusi, et teadvustada dialoogi struktuuri: *kes räägib?, kellele räägib?, kes kuulab / vastab?* jne. Vastavasisulised küsimused on esitatud, näiteks I osa lk 4, 8, 12, 13. Dialoogi käsitlemise kohta võib lugeda edaspidi lk 60-61.

2. Sissejuhatusena teemasse on esitatud ka kuulamisülesandeid – lausete kuulamist ja seejärel küsimustele vastamist (näiteks I osa lk 4, 8, ül 1). Sellist laadi ülesannete puhul on soovitatav õpilastele esitada materjal 2-3 lause kaupa (näiteks I osa lk 4, ül 1).

Lugemistehnilised harjutused

Harjutused paiknevad teksti ees. Pikemate sõnade ja sõnaühendite lugemisel kasutatakse "kasvatamise" võtet (näiteks seened – kukeseen, pole tabanud – pole saaki tabanud). Selle harjutusega kaasneb ka sõnatähenduse selgitamine enne teksti lugemist. Seletamiseks on otstarbekas vastavaid objekte (tegevusi, tunnuseid) kirjeldada, st kujundada sõna baasiks vajalik kujutlus.

Tekst

Tunnis loetakse teksti erinevate eesmärkidega 4-5 korda (algul harjutatakse õpetaja osutamise järgi tahvlil, siis kinnistatakse tööraamatus). Vastavalt eesmärgile esitatakse õpilastele erilaadseid küsimusi ja korraldusi.

Küsimused teksti kohta

Lugemismaterjali analüüsiks on esitatud n-ö põhiküsimused, tunnis peab õpetaja olema valmis esitama lisa- ja abiküsimusi. Tööraamatus ära märgitud küsimuste-korralduste sõnastust võib õpetaja vastavalt vajadusele muuta.

1. **Teksti sisu taastamine mälu järgi** pärast õpetaja lugemise kuulamist (3-4 küsimust; õpetajale on viiteks vastav tingmärk)

2. Teksti sisuline ja keeleline analüüs

[*Lause tähenduse mõistmine. Lausete tähenduste seostamine*]

Lapsed loevad lause (laused) või (lugemisoskuse arenedes) lõigu. Vastava eesmärgiga küsimustega suunab õpetaja lapsi vastust leidma-lugema lausest või lõigust (ka sel juhul, kui laps andis mälu põhjal õige vastuse). Sõltuvalt küsimusest on lapse ülesandeks lugeda vastuseks küsimusele lause (sõna, sõnaühend) või kaks (või enam) järjestikust lauset.

Töövõtte *Lausete tähenduste seostamine* käigus leitakse vastavate küsimuste toel ka samaviitelised sõnad. Tekstis toetavad seda graafilised orientiirid – nooled.

3. Teksti (täiendav) sisuline analüüs [*Puuduva teabe tuletamine*]

Lapsed loevad lause (laused) või lõigu, mille järel esitab õpetaja küsimused puuduva teabe (mõttelünga) tuletamiseks. Vastus tuletatakse ühisvestluses (lastel olemas olevate teadmiste põhjal) või leitakse-loetakse sobiv lause / sõna (juhul kui otsitav teave peitub kaudselt tekstis).

Küsimuste ees ära märgitud numbrid vastavad teksti lausete järjekorranumbritele [*Lausete tähenduste seostamine*] [*Puuduva teabe tuletamine*].

Näide kahe järjestikuse lause lugemisest vastuseks küsimusele

[*Lausete tähenduste seostamine*]:

- Loe 1. ja 2. lause. (*Laura elab linnas. See linn on Tartu.*)
- Kes elab Tartu linnas? (*Laura*)
- Õige. Loe kaks lauset, millest said vastuse. (Abi: Loe 1. ja 2. lause.)

Valiklugemise ülesanded

Valiklugemise ülesanded (õpetajale on viiteks tingmärk) on esitatud pigem näidetena võimalikest töövõtetest. Õpetaja ülesandeks on neid lisada kõikide tekstide käsitlemisel.

Kuulamisülesanded

1. Lisaks teemade sissejuhatusele on õppematerjalis esitatud näited mälu arendavatest kuulamisülesannetest (näiteks I osa lk 14, ül 3; lk 19, ül 4). See tähendab, et õpilased jätavad meelde ja kordavad ette öeldud 3-5-sõnalisi lauseid.
2. Kuulamisülesanneteks on ka verifitseerimisülesanded tekstide järel (näiteks I osa lk 8, ül 2; lk 34, ül 6), mille puhul tuleb õpilastel eristada sisuliselt õigeid ja valesid väiteid. Laused esitatakse õpilastele ühekaupa. Mälu toetava abivahendina on soovitatav kasutada piltmaterjali (pildid tegelastest, kes esitavad oma väiteid; teksti illustreerivad pildid).

Teksti taastamise ülesanded

Jutustamise eeltöök on tööraamatus esitatud järgmised harjutused:

- a) süžeebildi vaatlus ning küsimustele vastamine (näiteks I osa lk 29, ül 5). Esitatud näidete eeskujul on vajalik analüüsida (s.t kirjeldada küsimuste järgi, võrrelda tekstilauseid ja pilti) kõiki tööraamatus olevaid pilte;
- b) seeriapiltide järjestamine teksti järgi (esimest korda II osa);
- c) lausete lõpetamine (esimest korda I osa lk 9, ül 3);
- d) lausete laiendamine (esimest korda I osa lk 5) ja ühendamine (I osa lk 13, ül 4).

Jutustamisharjutuste puhul ei ole laused esitatud täpselt samal kujul nagu tekstis – muudetud on näiteks sõnastust, sõnade järjekorda, lause pikkust.

Tööraamatus on materjali, mille juurde pole analüüsiküsimusi ega korraldusi märgitud (näiteks piltmaterjal, jutumullid jt). Selliste ülesannete puhul saab õpetaja võtta oma küsimuste-korralduste sõnastamise aluseks ja eeskujuks metoodilised soovitused (näiteks pildi vaatlemis- ja kirjeldamisoskuse kujundamine¹) ning eelnevate (sarnaste) lugemistekstide analüüsi küsimused.

Tööraamatu ülesannete valikul oli autori põhieesmärgid järgmised:

- a) sõnastada teksti sisulise ja keelelise analüüsi küsimused;
- b) koostada dialoogi mõistmist õpetavad ülesanded;
- c) esitada jutustamise eelharjutused.

Töö tekstiga eeldab aga veelgi mitmekesisemat õpitegevust (vt *Lugemistunni ülesehitus*, I osa, lk 58-59). Seega jäävad n-ö lüngad õpetaja täita.

2. LUGEMISMATERJALI KÄSITLEMINE

2.1. Lugemise harjutamine

Tekste loetakse häälega – harjutatakse hääletugevuse muutmist, üksi- ja kooslugemist. Harjutatakse lugemist tahvlilt ja tööraamatust, seejuures nõutakse õpilastelt kaaslaste lugemise jälgimist, lugemisjärje hoidmist.

2.2. Teksti / lause / sõna eristamine

Lugemise käigus on vajalik harjutada järjepidevalt eristama omavahel *teksti (juttu) – lauset – sõna*.

Õpetaja korralduste-küsimuste järgi

- leitakse-loetakse üksused (*Loe 1. lause.*)
- analüüsitakse lauseid / sõnade arvu ja järjekorda ning vastatakse küsimustele *mitu? ja mitmes? (Mitu lauset on tekstis? Mitu sõna on lauses? / Loe jutu 1. lause. Loe jutu viimane lause. / Mitmes lause see on? Mitmes on sõna ...?)*
- eristatakse lausepiire (*Mis sõnaga algab 1. lause? Mis sõnaga lõpeb 1. lause? / Loe lause 1. sõna. Loe lause viimane sõna. / Mis märk on lause lõpus?*)

Näited: I osa lk 5, ül 5, lk 13, ül 4, lk 35

2.3. Dialoogi käsitlemine

Dialoogid on tööraamatus jutumullide (esimest korda lk 4), iseseisvate tekstide (esimest korda lk 37) ja otsekõnena tekstides (esimest korda lk 46). Otsekõne on tekstides trükitud tumedalt eesmärgil, et lapsed õpiksid seda märkama ja eristama ülejäänud lausetest.

Dialoogi käsitletakse järgmiselt:

1. Ühisvestluses tutvustab õpetaja lastele situatsiooni: vestluse koht ja aeg, vestlejad jms.
2. Dialoogis osalejate ütluste lugemise (seda ka tekstis esineva otsekõne puhul) juhatab õpetaja sisse oma saatelausetega (näiteks *Ott küsib Laura käest: ... Loe!*). Õpetaja kommentaaride eesmärgiks on juhtida laste tähelepanu rääkija motiivile (*mida tahtis teada*), eesmärgile (*ärgitas rääkima*) ja strateegiale (*esitas küsimuse või palus rääkida*); näiteks *Naabritädi tahtis teada laste vanust. Ta küsis: ...*

¹ Karlep, K. *Kõnearendus*. Pildi vaatlemine ja kirjeldamine. Lk 58–60. Tartu, 2003

3. Ütluste analüüs eeldab eri eesmärgiga küsimusi:
- dialoogi struktuuri teadvustamine (*Kes räägib? Kes kuulab?* jne)
  - ütluse tähenduse mõistmine

Dialoogid võimaldavad mängida lavastus- või suhtlusmänge, mille käigus harjutatakse õpetaja eeskujul hääle tugevust (3-4 tugevusastet), ilmekust, kehakeelt (sh eristatakse kõike seda sobimatust – õpetaja demonstreerib sobimatut varianti).²

2.4. Lugemistunni ülesehitus

Lugemisteemade käsitlemisel arvestatakse lugemistunni struktuuri.^{3,4}

- **Häälestamine**

- **Kordamine**

Töövõtted

- lugemine ülesandega
- tekstilähedase jutustamise eelharjutused näitvahendite abil
- teksti peamõtte sõnastamine (st kokkuvõtte sisust ja allteksti sõnastamine)

- **Uue teksti lugemise ettevalmistus**

Töövõtted

- vestlus õpilaste kogemuste aktiveerimiseks
- õpetaja jutustus eelteadmiste andmiseks
- lugemistehnilised harjutused
- sõnatähenduse selgitamine

- **Teksti esmane tajumine**

Töövõtted

- õpetaja lugemise kuulamine
- lühike vestlus peamiste kirjeldatud sündmuste (stseenide) süstematiseerimiseks (*Tööraamatus on vastavad küsimused esitatud pärast teksti tingmargiga *)
- õpilaste lugemine häälega (õpetaja küsimusteta, eesmärgiks on esmane orienteerumine tekstis)

Esialgu on soovitatav lugeda tahvlilt – õpetaja saab osutades lugemisjärge suunata ja hoida.

- **Teksti korduv lugemine, selle sisuline ja keeleline analüüs**

Töövõtted

- häälega lugemine lausete kaupa ja vastamine küsimustele lausete, sõnade või sõnaühenditega tekstist, valiklugemine pärast küsimust lause / lõigu ulatuses. (*Tööraamatus on esitatud eri eesmärgiga küsimused.*)⁵
- dialoogi struktuuri teadvustamine: *kes? kellele? mida ütles?*

² Karlep, K. *Kõnearendus*. Suhtlussituatsioonide analüüs. Lk 326–333. Tartu, 2003

³ Karlep, K. *Emakeele abiõpe I*. Lk 280–287. Tartu, 1999

⁴ Põhikooli lihtsustatud õppekava – eesti keele ainekava.

⁵ Karlep, K. *Kõnearendus*. Teksti mõistmise strateegiad. Lk 237–242. Tartu, 2003

- kirjeldatud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantidest)
- valiklugemine teksti ulatuses (sisu kokkuvõtte sõnastamiseks, allteksti tuletamiseks)
- piltide valik lausete juurde, pildiseeria järjestamine

- **Teksti peamõtte sõnastamine**

Töövõtted

- teksti sisu kokkuvõtte ühine sõnastamine
- teksti sisu ja õpilaste käitumise seostamine

- **Teksti taastamine**

Töövõtted

- tekstilähedase jutustamise eelharjutused näitvahendite (süžeebildide, pildiseeriade, lauseskeemide) abil: küsimustele vastamine, lausete lõpetamine, õpetaja ja õpilase ühine jutustamine
- töö lausetega: sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lausete koostamine, lausete ühendamine ja muutmine (pika lause asendamine 2-3 baaslauselga), lausete laiendamine, lausete järjestamine

Oluline on sõnastust varieerida, et hoiduda mehaanilisest päheõppimisest.

- **Koduülesande juhendamine**

- **Kokkuvõtte tunnist**

3. VESTLUSTEEMAD

Lugemistekstide valikul on arvestatud seotust 2. kl inimese- ja loodusõpetuse ainekavaga. Alljärgnevas tabelis on ülevaatlilikult ära märgitud kattuvad teemad eri ainekavades.

Lugemistekst	Vestlusteemad (sh õppekava läbivad teemad)	Seos teiste õppeainetega
1. Koolis	Tervitamine Tänamine Pidulik riietus Lilled, lillede kinkimine	inimeseõpetus loodusõpetus
2. Laura 3. Tiit ja Ott	Kaaslasega tutvumine Enesetutvustamine (nimi)	inimeseõpetus
4. Ema ja isa 5. Kelle ema ja isa? 6. Poeg ja tütar 7. Saare pere	Pereliikmed (ema, isa, poeg, tütar) Seosed pereliikmete vahel (kes kellele?) Pereliikmete hulk	inimeseõpetus matemaatika

8. Õde-vend	Pereliikmed (õde, vend: nimi, vanus) Seosed pereliikmete vahel (kes kellele?)	inimeseõpetus matemaatika
9. Noorem-vanem	Enesetutvustamine (vanus) Vanuste võrdlemine	inimeseõpetus matemaatika
10. Saare pere lapsed	Jutukese koostamine oma õdedest- vendadest: nimi, vanuseline võrdlus iseendaga (noorem-vanem)	inimeseõpetus matemaatika
11. Linnas	Elukoht (linnas / külas vms) <i>Turvalisus</i> : tee ületamine, mängukohad	inimeseõpetus
12. Memm ja taat	Pereliikmed (vanaema, vanaisa)	inimeseõpetus
13. Memme ja taadi kodu	Oma kodumaja välimuse ja lähiümbruse kirjeldamine (pildi järgi, õpetaja küsimuste toel)	inimeseõpetus loodusõpetus
14. Tiit ja Laura on metsas	<i>Keskkond</i> : seente korjamine; käitumine metsas Sipelgate eluviis. <i>Turvalisus</i> : käitumine metsas eksimise korral	inimeseõpetus loodusõpetus
15. Mis seen see on?	Seene välimuse kirjeldamine	loodusõpetus
16. Seened	<i>Turvalisus</i> : söögi- ja mürgiseened Mida korjatud seentega tehakse?	inimeseõpetus loodusõpetus
17. Sügis tuli (<i>luuletus</i>)	Aastaaegade nimetused, järjestus Õpitud leht- ja okaspuud Loodusvaatlused	loodusõpetus
18. Linnud sügisel	Rändlinnud	loodusõpetus
19. Rändlinnud	Rändlinnud Pildi järgi nimetamine, kirjeldamine	loodusõpetus
20. Haned	Lindude rände põhjused (toit, külm) Linnuparvede kujud	loodusõpetus

SISUKORD

Eessõna	3
Saare pere	4
Koolis	4
Tähed ja sõnad	6
Laura	8
Tiit ja Ott	9
Tähed ja sõnad	10
Ema ja isa	12
Kelle ema ja isa?	14
Tähed ja sõnad	16
Poeg ja tütar	18
Saare pere	21
Õde – vend	22
Noorem – vanem	24
Saare pere lapsed	26
Linnas	28
Memm ja taat	30
Memme ja taadi kodu	33
Seened	36
Tiit ja Laura on metsas	37
Mis seen see on?	40
Seened	42
Sügis	44
Sügis tuli	44
Linnud sügisel	46
Rändlinnud	50
Haned	51
Lisaülesanded	55
Soovitused materjali käsitlemiseks	58

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Hariduslike erivajadustega
õpilaste õppevara arendamine

ISBN 978-9949-547-08-1

9 789949 547081